

Диктантыр нэбгырэ миным ехъумэ атхыгъ

Мы аужырэ ильэсхэм зэхашэрэ урысые Иофтхьабзэу «Тотальный диктант» зыфиорэм Адыгеим щыщ нэбгырэ 1130-м ехъу хэлэжъагъ.

Адыгэ къралыгъо университетым инаучнэ библиотекэ Иофтхьабзэр щыкыуагъ. «Петербург-концертым» солист шъхьалэу Нэмытэкъо Аслъан поэтэу, драматургэу, сценаристэу Андрей Усачевым итекст къеджэзэ, аныбжыкыкы ыкы сэнэхьатэу ялэмкы зетекыхэрэ нэбгыри 130-мэ диктантыр атхыгъ.

Адыгэ къралыгъо университетым урысыбзэмкы иклэлэегъаджэхэм джырэблагъэ Иофшэнхэр ауплэкыуштых, ахэм уасэ афашышт. Диктантыр зытхыгъэхэм оценкэу кыахыгъэр сайтэу «www.totaldict.ru-м» рагъотэшт.

Джащ фэдэу АР-м хэгъэу кыоц Иофхэмкы и Министерствэ икыулыкыушлэ 1000-м ехъу мы Иофтхьабзэм хэлэжъагъ. АР-м и МВД кызырэхьагъэщыгъэмкы, а зы уахътэм кы-

кыоц диктантыр республикэм икыэлэ ыкы ирайон отделхэм зэкыми ащатхыгъ. Непэ кыулыкыу зыхыхэрэм адакыу, зыщылэныгъэ гъогу полицием езыпхы зышлоигъо ныбжыкыкы Иофтхьабзэм хэлэжъагъэх.

— Полицием илофышлэхэм шлэныгъэ куухэр алэкылынхэм ыкы ахэр кыулыкыу психологическэу фэхьазырынхэм мэхъанэшхо я. Ары кызырэхьагъэр кандидатхэм ушэтынхэр афызэхэщыгъэнхэр. Ащ кыдыхэллытагъэу ахэм диктантыр арагъэтхыкы ыкы тест зэфэшъхьафхэр арагъэкыу. Мы шыкыкы тетэу кадрэхэр Адыгеим кызырэхьагъэщыгъэнхэр бэшлагъэп заублагъэр, ау шлуагъэ кызырэхьагъэр нафэ, — кыахыгъэщы ведомствэм ипачэхэм.

(Тикорр.).

Зидунай зыхъожьыхэрэм япчъагъэ кышцыкылагъ

2015-рэ ильэсым Адыгеимкы зидунай зыхъожьыгъэхэм япчъагъэ проценти 2,3-кы нахь макы хъугъэ.

Урысыем гурыт шапхъэу илэхэм ыкы мы аужырэ ильэс 25-м тишъолыыр щагъэунэфыгъэ пчъагъэхэм ар анахь макы. Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэу Къумпыл Муратэ зыхэлэжъэгъэ ведомственнэ коллегием изэхэсыгъо Адыгеим псауныгъэр кызухъумэгъэнымкы иминистрэу Мэрэтыкыо Рустем кышцыгушылэзэ ащ фэдэ зэфэхьысыжъхэр кышлыгъэх.

АР-м псауныгъэр кызухъумэгъэнымкы и Министерствэ кызырэхьагъэр, гу-лынтфэ узхэм апкы кыкыкыкы зидунай зыхъожьыгъэхэм япчъагъэ блэкыгъэ ильэсым процент 12,9-кы нахь макы хъугъэ. Автомобиль зэтэкыкы хэкыолагъэхэр процент 11,8-кы, сабыкы кыэхъуагъэу зидунай зыхъожьыгъэхэр процент 8,2-кы джащ фэдэу нахь макы хъугъэх. Ау уз зэфэшъхьафхэм апкы кыкыкыкы зидунай зыхъожьыгъэхэм япчъагъэ

нахь макы шлыгъэнымкы гухэлэу шылэхэр гъэцэкыагъэхэ хъугъэп, зэфэхьысыжъхэм уагъэразэрэп. Республикэм щыпсэурэ цыфхэм гурытымкы ильэс пчъагъэу агъашлэрэм хэхъагъ. 2007-рэ ильэсым а кыэгъэлыгъэныр 68,75-м нэсыщтыгъэмэ, 2014-рэ ильэсым ильэс 72,01-рэ агъашлэ хъугъэ. 2007-рэ ильэсым кышцэгъэжъагъэу Адыгеим щыпсэурэ цыфхэм япчъагъэ проценти 2-м ехъу кы нахьыбэ хъугъэ, нэбгырэ мин 449,2-м нэсыгъ.

Зидунай зыхъожьыгъэхэм япчъагъэ нахь макы шлыгъэным фэгъэхьыгъэ Иофтхьабзэхэм ягъэцэкыкы анахъэу аналэ тырагъэтын зэрэфаер Къумпыл Муратэ игушылэ кышцыхыгъэщыгъ. Джащ фэдэу пшэрыл шъхьалэу кыгъээнэфагъэхэм ащыщых лэзэгъу уцхэр, зэрылэзэщтхэ лэмэ-псымэхэр, гъомылапхъэхэр медицинэ учреждение-

хэм икыу фэдизэу алэкыгъэхъэгъэнхэр. Сымэджэхэм ачылэ цыфхэм ыпкы хэмылэу лэзэгъу уцхэр арагъэгъотынхэм мэхъанэшхо зэрылэр кылыуагъ.

— Медицине лэпылэгъум хэхъоныгъэхэр ышлынхэм, мы учреждениехэм яматериальнэ-техническэ базэ гъэпытэгъэным, медицинэм илофышлэхэм ялэжыапкы хэгъэхъогъэным мэхъанэшхо зэрылэм щэч хэлэп. Ау ащ дакыу, ахэм агъэцэкыкы фэлэ-фашлэхэр шэлхъэшлу хэм адиштэнхэм, цыфхэм кыатхырэ дэо тхылхэм япчъагъэ нахь макы шлыгъэным, гухэлэу тилэхэр шылэныгъэм щыпхырыщыгъэнхэм тыналэ атедгъэтын фэе, — кылыуагъ Къумпыл Муратэ.

Адыгэ Республикэм и Лышъхъэу Тхьакыушынэ Аслъан ыпкы кызырэхьагъэщыгъэу, шъолырым социальнэ-экономическэ хэхъоныгъэу ышлынхэрэм чыплэшхо щеубыты демографием ылыныкыкы Иофхэм язытет.

(Тикорр.).

Зэкъодзакыохэм цыфхэр агъапцлэх

Сотовэ зэпхыныгъэр ыкы Интернет амалхэр кызыфагъэфедэхэзэ, гъэпцлагъэ зыхэлэ бзэджэшлагъэу зэрахъэхэрэм япхыгъэ пресс-конференцие Адыгэ Республикэм хэгъэу кыоц Иофхэмкы и Министерствэ джырэблагъэ кытыгъ.

Иофтхьабзэм хэлэжъагъэх министрствэм ипресс-кыулыкыу ипачэу Гъомлэшк Байзэт, министрствэм иследственнэ гъэлырышлэлэ ипачэ игуадзэу Владимир Лавровыр, хэхъыгъафыкыгъэ техническэ модификацием ибюро иотделение ипачэу Брафтэ Адамэ, журналытхэр.

Пэублэм Гъомлэшк Байзэт щысэхэр кыыхыгъэхэзэ, гъэпцлагъэ зыхэлэ бзэджэшлагъэу республикэм щызэрахъагъэхэм ягугъу кышлыгъ. Ащ дакыу, бзэджашлэхэм апэшлуекыогъэнхэмкы хэгъэу кыоц Иофхэмкы Министерствэм икыулыкыушлэхэм пэшлыргъэш Иофтхьабзэу зэрахъэхэрэм зыфэдэхэм кыатгъушылагъ.

Нэужым мы лъэныкыомкы гъэпцлагъэ зыхэлэ бзэджэшлагъэу зэрахъагъэр зыфэдизыр ыкы ащкы шлыкыу агъэфедэхэрэр кыулыкыушлэхэм япачэхэм кыалотагъэх.

В. Лавровым кызырылауагъэмкы, 2015-рэ ильэсым мы лъэныкыомкы уголовнэ Иоф 247-рэ кызылауахыгъ. Гъэпцлагъэ зыхэлэ шлыкыу агъэфедэхэрэр едзыгъо пчъагъэу зэрэзэтеуыгъэр ащ кылыуагъ ыкы щысэхэри кыыхыгъэх. Гушылэм пэе, бзэджашлэр ымышлэрэ цыфым исотовэ телефон теош, илахыкы-гупсэхэм ащыщ горэ чыплэ кын ифагъэу, псынклэу лэпылэгъу ищыкылагъэу макъэ арегъэу. Ар гузэжъогъу чыплэм кырашъыжын зэралэз-

кыштыр, ащ пэе ахъшэу атын фаер зыфэдизыр ыкы ахъшэр зырагъэхъан алэкышт картэм иномер кыралэ. Ащ дэжым цыфэу зыфэтеуагъэхэр мащтэш, сыд кырауагъэми ышлэш мэхъу ыкы ахъшэу зыфэуагъэм фэдиз бзэджашлэхэм якартэ афырегъахъэ.

Гъэпцлагъэ зыхэлэ бзэджэшлагъэу зэрахъэхэрэм ащыщ СМС шлыкыкы бзэджашлэхэм кызыфагъэфедэхэзэ, банкым икартэу цыфым ыгъэфедэрэм кыуагъэ имылэжъэу макъэ зэрэрагъэлурэр. Къэлогъэн фэе, бзэджашлэхэм анахъэу кызыфагъэфедэхэрэр Сбербанкым икартэхэр ары. Мы гымэкыгъор дэгъэзыжыгъэным фэш картэм ыкыб пчэгъищ хъурэ кодэу тетхагъэр кыралон фэеу цыфым макъэ рагъэу. СМС шлыкыкы тет макъэгъэлур Сбербанкым кыфилопчыгъэу бэмэ кыащэхъу ыкы кодыр бзэджашлэхэм аралэ. Нэужым цыфым иахъшэу кар-

тэм илыр зэкы гъэпцлагъэклэ рахы.

Мы аужырэ уахътэм джыри гъэпцлагъэ зыхэлэ шлыкыкы кыежъагъэхэм ащыщ Интернет сайтхэр кызыфагъэфедэхэзэ, цыфым имылыкыу епхыгъэ щэфын-щэжыныр. Анахъэу сайтэу «Авито» зыфиолэр ары бзэджашлагъэхэр нахьыбэу зыщызэрахъэхэрэр. Имылыкыу ышэу ылозэ, бзэджашлэм цыхъэ кызыфарегъэшлы, ар зыщэфы зышлоигъом зылуимыгъагъэу, мылыкыу тефэрэ ахъшэм изы лах гъэпцлагъэклэ кыалыхын елэкы.

Гъэпцлагъэ зыхэлэ шлыкыу бзэджашлэхэм кызыфагъэфедэхэрэр зэтефыгъэх. Ахэр зэкы зэзыпхыхэрэр цыфхэм егъэлыгъэщэу бзэджашлэхэм цыхъэ зэрафашырэр ары.

Мыщ фэдэ гъэпцлагъэ зыхэлэ бзэджашлагъэхэм цыфхэр ащыуагъэныгъэнхэм фэш еклопкыу шылэхэм ягугъу кышлыгъэ министрствэм иследственнэ гъэлырышлэлэ илофышлэ. Телефонымкы кыафэтеохэрэ ыкы кыафатхэхэрэ бзэджашлэхэм цыхъэ афамышынэу, апэрапшлэ кыбар лъапсэр зэрагъэшлэнэу ар цыфхэм кыаджэ.

Технологием ылыныкыкы гъэпцлагъэ зыхэлэ бзэджашлагъэу зэрахъэхэрэм ягугъу кы-

шлыгъ Брафтэ Адамэ. Ащ кызырылауагъэмкы, мобильнэ телефонь кызыфагъэфедэхэ зэрар кызыхыкырэ программэхэр номеры зыем ишлэ хэмылэу афагъэхыкы. Ащ кыхэкыу телефонь зыем икартэу банкым епхыгъэм кыбарэу пылыр бзэджашлэхэм кызылэ-кыагъахъэ, нэужым ахъшэр рахы. Гъэпцлагъэ зыхэлэ мыщ фэдэ шлыкыкы зыщыуагъэныр кынми, ащ упэшлуеклон плэкышт. Ащ пэе вирусым пэуцужырэ базэу телефонь хэтыр ренэу гъэкыжын фэе.

Кыулыкыушлэхэм кызырауагъэмкы, телефонь епхыгъэу гъэпцлагъэ зыхэлэ бзэджашлагъэхэр нахьыбэу зэзыхъэхэрэр хьапсхэм ачлэхэр арых. Мыщ фэдэ бзэджашлагъэхэр кыхэгъэщынхэр псынклэ Иофэу щымыт нахь мышлэми, Адыгеим иполицие икыулыкыушлэхэм лэпэлэсыныгъэу ахэлэным ишлуагъэклэ бзэджашлэхэр агъэунэфых ыкы кыауытыкы.

Адрэ шъолырхэм ягъэпшагъэмэ, мы лъэныкыомкы Иофхэм язытет Адыгеим щыдэ дэдэу пфэлэщтэп. Арэу щытми, цыфхэм зыщагъэгъушлэ хъуштэп кызырагъэпцлэнхэ алэкыштыр, ащкы сакыныгъэ ыкы акылыгъэ кызыхагъэфэнхэ зэрэфаер.

КИАРЭ Фатим.

Лытэныгъэр къалэжыгъ

Мэлыльфэгъум и 17-м УФ-м хэгъэгу клоцI Иофхэм ыкIи хэгъэгу клоцI къулыкъухэм яветеранхэм яобщественнэ организацие ыныбжь ильэс 25-рэ хуэгъэ.

Ащ фэгъэхьыгъэ мэфэклэ зхахъэу видеоэпхыныгъэм тетэу кIуагъэм хэлэжыагъэх Урысые Федерацием хэгъэгу клоцI ИофхэмкIэ иминистрэ иапэрэ гуадзэу Александр Горовоир, ветеранхэм я Урысые совет итхьаматэу, генерал-полковникэу Иван Шиловыр. АдыгеимкIэ ИофхэмкIэ хэлэжыагъэх АР-м хэгъэгу клоцI ИофхэмкIэ иминистрэу Александр Речицкэр, полицием икъулыкъушIэхэм ялофыгъохэмкIэ отделым ипашэу, полицием иполковникэу Александр Ермиловыр, министрствэм иветеранхэм я Совет итхьаматэу Хьутыжъ Азмэт, АР-м хэгъэгу клоцI Иофхэм ыкIи хэгъэгу клоцI къулыкъухэм яветеранхэм, нэмыкIхэри.

УФ-м хэгъэгу клоцI ИофхэмкIэ иминистрэу Владимир Колокольцевым ыцIэкIэ ветеранхэм шуфэс къарихыгъ ыкIи УФ-м хэгъэгу клоцI Иофхэм ыкIи хэгъэгу клоцI къулыкъухэм яветеранхэм яобщественнэ организацие ыныбжь ильэс 25-рэ зэрэхуэгъэмкIэ къафэгушыагъ А. Горовоир.

Ветеранхэм я Урысые совет итхьаматэу, генерал-полковникэу Иван Шиловым къызэриуагъэмкIэ, 1991-рэ ильэсым СССР-м хэгъэгу клоцI ИофхэмкIэ и Министерствэ иунашъокIэ ветеранхэм яобщественнэ организацие зэхащэгъ. Ащ пшэ-рылэу илагъэр къулыкъушIэ ныбжьыкIэхэм гушъхьэбаиныгъэ ахэлъэу, ясэнэхьат уасэ фашIэу, фэшъыпкъэхэу плугъэнхэр ары. Организацием къыкIэ-лыкIоу нэужым ветеранхэм я Совет зэхащэгъ. Ильэс зэкIэ-лыкIохэм ахэм шогъэшхо къахъэу ялофшIэн рагъэкIокIыгъ.

Хэгъэгу клоцI къулыкъуым исистемэ лытэныгъэу фашIырэр гъэпытэгъэным, правопорядкэр къэзыухъумэхэрэм уасэу ялэм зыкыгъэзIэтыгъэным ветеранхэм я Урысые совет лъэ-рылэу илагъэр къулыкъушIэ ныбжьыкIэхэм гушъхьэбаиныгъэ ахэлъэу, ясэнэхьат уасэ фашIэу, фэшъыпкъэхэу плугъэнхэр ары. Организацием къыкIэ-лыкIоу нэужым ветеранхэм я Совет зэхащэгъ. Ильэс зэкIэ-лыкIохэм ахэм шогъэшхо къахъэу ялофшIэн рагъэкIокIыгъ.

Хэгъэгу клоцI къулыкъуым исистемэ лытэныгъэу фашIырэр гъэпытэгъэным, правопорядкэр къэзыухъумэхэрэм уасэу ялэм зыкыгъэзIэтыгъэным ветеранхэм я Урысые совет лъэ-рылэу илагъэр къулыкъушIэ ныбжьыкIэхэм гушъхьэбаиныгъэ ахэлъэу, ясэнэхьат уасэ фашIэу, фэшъыпкъэхэу плугъэнхэр ары. Организацием къыкIэ-лыкIоу нэужым ветеранхэм я Совет зэхащэгъ. Ильэс зэкIэ-лыкIохэм ахэм шогъэшхо къахъэу ялофшIэн рагъэкIокIыгъ.

шэу ыналэ тет. АщкIэ общественностым зэпхыныгъэ дэгъу адырIэу, екIолэкIэ хэхыгъэхэр къызэдагъотыгъэ ялофшIэн зэхащэгъ.

Мы аужырэ ильэсиплым ветеранхэм япчъагъэ мин 44,5-кIэ нахыбэ хуэгъэ ыкIи непэрэ мафэм ехуылэу ветеран организацием хэтхэм япчъагъэ нэбгырэ мин 625-м ехуэ. Ахэм ахэтых хэгъэгу клоцI Иофхэм ыкIи дзэм къулыкъур ащызы-хыгъэ ветеранхэр, Хэгъэгу зэшхом иветеранхэр ыкIи Чернобыль къыщыхуэгъэ аварием хэлэжыагъэхэр, нэмыкIхэри.

Нэужым Свердловскэ, Калининградскэ, Смоленскэ хэхуэхэм, Красноярскэ ыкIи Краснодар краим, Татарстан яветеран организациехэм япашэхэр къэгущылагъэх, ялофшIэн шуагъэ къытэу зэрэзэхашэрэм ягугъу къашыгъ. АР-м хэгъэгу клоцI ИофхэмкIэ иминистрэу А. Речицкэм хэгъэгу клоцI Иофхэм яветеранхэм къафэгушIозэ къызэриуагъэмкIэ, мыщ фэдэ зэлукIэгъухэм мэхъанэшхо ялэу щыт.

«Министерствэм зэпхыныгъэ дэгъу зэрэдышъуилэм ишуагъэ къэкIо, подразделениехэм ялофшIэн шъуналэ тетэу бзэджэ-шлагъэхэр къэмыгъэхуэгъэнхэм, ахэр къыхэгъэщыгъэнхэм ыкIи къычIэгъэщыгъэнхэм шъуила-

хышIу хэшъолъхъэ. ГушIылэм пае, 2015-рэ ильэсым ветеранхэм ялахышIу хэлъэу бзэджэ-шIэгъэ 80 Адыгеим къыщычIа-гъэщыгъ», — къылуагъ А. Речицкэм.

Министрэм къызэриуагъэмкIэ, полицием икъулыкъушIэ ныбжьыкIэхэм яхэгъэгу шIу альэгъоу ыкIи гушъхьэбаиныгъэ ялэу плугъэнхэмкIэ ветеранхэм къызытырагъанэ щылэп. Министрствэм исистемэ ыкIи республикэм яобщественнэ объединениехэм альэныкъокIэ АР-м хэгъэгу клоцI ИофхэмкIэ и Министерствэ иветеранхэм яорганизацие лытэныгъэ къызфа-ригъэшIын ыльэкIыгъ.

А. Речицкэм хэгъэгу клоцI ИофхэмкIэ Министерствэм иколлегие ыкIи икъулыкъушIэхэм ацIэкIэ ветеранхэм къафэгу-шыагъ. Плугъэ ИофхэмкIэ яшIо-гъэшхо къызэрагъакIорэм фэшI ирээзныгъэ гушIылэхэр апыгъо-хыгъэх, псауныгъэ ялэу, ягу-кIуачIэ къыклимычIэу щылэнхэу къафэлъэлуагъ.

АР-м хэгъэгу клоцI ИофхэмкIэ и Министерствэ иветеранхэм я Совет итхьаматэу, полицием иполковникэу Хьутыжъ Азмэт министрствэм ипашэ ыкIи кадрэхэмкIэ аппаратым икъулыкъу-шIэхэм ренэу аналэ къазэра-тетырэм ыкIи Iэпылэгъу къазэ-рэфэхуэхэрэм фэшI инэу зэра-фэразэр арилуагъ.

Нэужым «УФ-м хэгъэгу клоцI Иофхэм ыкIи хэгъэгу клоцI къу-лыкъухэм яветеранхэм яобщественнэ организацие ыныбжь ильэс 25-рэ хуэгъэ» зыфило-рэ бгъэхалъхьэхэр ветеранхэм афигъэшъошагъэх.

Сурэтхэр Iэшъынэ Аслъан тырихыгъэх.

Къэбзэныгъэм фэбанэх

ЧыпIэ зэфэшъафхэм хэкIыр зэращыратэкъухьэрэм гумэкIыгъуабэ къызэрэпыкIырэм Адыгъ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет изэхэсыгъохэм бэрэ къыщаIэты.

Цыфхэм зызыщагъэпсэфырэ чыпIэхэм, мэххэм хэкIэу ахэлъыр бэдэд. Мы Ioфыгъом фэгъээзэгъэ организациехэм япшэрылхэр нахь тэрэзэу зэрагъэцэкIэнхэ фаер, ищыкIагъэ хуэмэ, студентхэр, кIэлэеджакIохэр, общественнэ организациехэм ялыкIохэр зыхэлэжыэрэ шIыхьафхэр зэхащэхэзэ ашIын зэрэфар Правительствэм ипашэ къеIo. Ау къалэхэм ыкIи район администрациехэм япашэхэм сьд фэдизэу мы Ioфыгъом аналэ тыраригъадзэми, ар икIоу зэшIохыгъэ хьурэп.

Анахъэу кIымэфэ ужим гъатхэр къызиыхьэкIэ ары хэкIым ыльэныкъокIэ гумэкIыгъохэр къызыуцухэрэр. Цыфхэм ящажухэр аукъэбзынхэу фежъэх, ахэм къаугъоигъэ хэкIыр агъэу-нэфыгъэ итэкъуплэхэм анамыгъэсэу, чылэ дэкIыгъохэм, мээ-лъапсэхэм ащыратэкъухьэу бэрэ къыхэкIы. Жыбгъэр къызе-пшэкIэ, шIоир къырехьыжъэшъ, гъогум къытырелъасэ, къэбзэ-ныгъэм ыльэныкъокIэ ар сьд фэдэрэ шапхьэхэми адиштэрэп. Арэу щытми, ащ цыфхэр

къыгъэуцухэу пфэлосттэп, ежхэм ящажу шIоир къыдарэщи, адыкIэ хуштым ыгъэгумэ-кIыжхэрэп.

Къэлогъэн фае непэ тирес-публикэ ит къалэхэм ыкIи ирайонхэм хэкIхэр, пьдзафэхэр зэрэцэлэхэрэ итэкъуплэхэр хабзэм диштэу агъэунэфыгъэхэу зэрэщымылэхэр. Ащи ушъхьагъу гъэнэфагъэ имылэу щытэп.

Мы гумэкIыгъомкIэ зыфэдгъэзагъ Теуцожь районым мэ-къу-мэщымкIэ и ГъэлорышIапIэ испециалист шъхьалэу, районым ичIыопс изытет фэгъээзагъэу ДжарымэкIо Юрэ. Ащ къызэ-рилуагъэмкIэ, къоджэ псэуплэ пэпчэ административнэ комис-сиехэр щызэхашагъэх, ахэм юристхэр ялэхэу хэбзэукъоныгъэ зышIыгъэ цыфхэм, предприя-тиехэм тазырхэр атырелъхьэх. Теуцожь районым зэкIэ пьдза-фэу, хэкIэу ялэхэр зыдащэхэрэр зы чыпI, АдыгъэкIалэ пэ-мычыжъэу щыт хэкIитэкъуплэр ары. Зээзгыныгъэ адырIау хэкIыр а чыпIэм ащэ. Мы аужырэ ильэсыр пштэмэ, хэ-

кIым ялофыгъохэм нахь дэгъоу апылхэ хуэгъэх.

Охьтэ гъэнэфагъэкIэ хэкIыр ыкIи пьдзафэхэр ащыратэкъу-хэу гъобэкъуаехэм зы чыпIэ яI, ау ар афэукIочырэп. Пэнэ-жыкIуае дэт итэкъуплэр шап-хьэхэм зэрадимыштэрэм къы-хэкIэу зэфашыгъ. Арэу щыт нахь мышIэми, хэкIыр ыкIи пьдзафэхэр машинэмкIэ къа-щэхэзэ къыщыратэкъух, ащкIэ Иоф хэтых. Ар зэфашыпэнэуи егупшысэх, ау етIанэ къула-джэхэм, мээ гъунэхэм къалуа-такIохэу рагъэжъэщт, арышъ, зыпари аралорэп. А чыпIэм къоджэ псэуплэм ипашэ лъэ-шэу ыналэ тет, къабзэу алыгъ. Ащ нэмыкIэу, хэкIыр амыгъэу-нэфыгъэ шьофмэ ащыратэкъоу бэрэ къыхэкIы. Ащ пае проку-ратурэм псэуплэхэм япашэхэм тазырхэр атырелъхьэх. Джащ фэдэу хэукъоныгъэхэр дагъэ-зыжыныхэу Роспотребнадзорым унашъохэр къафешых. Мы гумэкIыгъом къыпкъырыкIыхэзэ, «Чистый четверг» зыфилорэ Иофхэабзэхэр бэрэ районым щызэхашэх.

— ГумэкIыгъо къызыпыкIы-хэрэм ащыц цыфхэм яхэкI зэрэлуащырэм пае ыпкIэ къы-зэрамытырэр, — еIo Юрэ. — Еж цыфхэм «тэр-тэрэу хэкIыр тэгъэстыжы ыкIи тэгъэкIоды-жы» алошъ, ахьщэ къатынэу фаехэп, ащ гумэкIыгъохэр къы-зыхедыхьэх. ПэнэжыкIуаерэ Лъэустэнхьаблэрэ контейнер-хэр адагъэуцагъэхэу хэкIыр ахэм аракакIо. Джэдэжэхьэблэ

къоджэ псэуплэм ипашэ ежымылъку хигъэкIуадзэ хэкIыр лузыщырэ тракторым зээзгы-ныгъэ дишIыгъэу охьтэ хэхыгъэ илэу, мафэри, сыхьатри гъэнэ-фагъэхэу унагъо пэпчэ къэкIо-кIызэ хэкIыр дешы. Еж къо-джэдэхэм а фэлэ-фашIэм те-фэрэ ахьщэр къатырэп, ащкIэ къын тыхэт. Цыфхэр икIоу мы Ioфым къетымышалIэхэмэ, а гумэкIыгъор джыри тилэшт. ПшъэдэкIыжъэу ыхьырымкIэ гъу-нэпкъэ гъэнэфагъэ зилэ обще-ствэу «ДОТРАНС» зыфилорэ машинэ къекIышъ, Пчыхьалы-кIое ыкIи Лъэустэнхьаблэ къо-джэ псэуплэхэм ыпкIэ лъатызэ хэкIыр афылуещы. ТIэкIу нахь къын тэзыгъэлъэгъурэр Тыгъу-рыгъой ары. Гъобэкъуаехэм еж трактор ялэу хэкIыр аугъоизэ дащы. Аскъэлаехэри а шыкIэм теыхагъэх. Очэпшыехэми ащ фэдэ гухэлъ яI. ИкIэбзэны-гъэкIэ анахь къахэщыхэрэр Джэдэжэхьабл, ПчыхьалыкIуай, Лъэустэнхьабл, ПэнэжыкIуай. Къэбзэныгъэм мыхэм лъэшэу ащыпылтых. Зэрэщытыгъэм ельытыгъэмэ, джы бэкIэ Иоф-хэм языхьышIу хуэгъэ.

Арэу щытми, мы Ioфым тимы-гъэгумэкIын тлэкIырэп, шуа-гъэ къытэу зэрэзэшIотхыштым ыуж тит.

Юрэ къызэрилорэмкIэ, еж ярайонкIэ пьдзафэхэр зэрэцэл-лэрэ итэкъуплэ хабзэм диштэу агъэунэфыгъэу ялэп, щажэпсы-нэуи къафадэрэп. Сыда плэмэ хэкIыр зыдащэрэр чыжъэп, ар переработкэ ашыными фыте-гъэпсыхьагъэх ыкIи ащ фыре-кIух. Нахь гумэкIыгъоу щылэр цыфхэм ахьщэ къызэрамыу-гъоирэр ары.

— Мэлыльфэгъум и 23-м шэмбэт шIыхьаф зэхэтшэн ти-мурад, — еIo Юрэ. — Ащ зэкIэ предприятияхэр къыхэд-гъэлэжъэщтых. Чыгъхэр, бор-дюрхэр дгъэлэщтых, урамхэр тыукъэбзыщтых. Аужырэ «мэ-фэку къабзэу» зэхэтшагъэм ад-министрациер чанэу хэлэжыагъ, жы дэдэ хуэгъэ чыгъхэу кIэ-лэцIыкIу IыгыпIэм дэтыгъэхэр итыупкIыгъэх, щажур дгъэкIэ-бзагъэ. Нэужым цыфхэр къэ-тыугъойхи, къэхэлъэ Iупэр ты-упкIагъэ, урамхэр, гъогунапцэ-хэр тыукъэбзыгъэх. Къоджэ псэ-уплэхэм япашэхэм пшэрылхэу ялэхэр икIоу агъэцакIэх. Са-угъэтхэу районым итхэми ты-налэ атет, уцхэр къадакIэхэмэ, ахэр тэукъэбзых. Ахэм джы-рэблагъэ гъэцэкIэжын ИофшIэн-хэр арашIылэнхэу щыт. Тэ ты-зыфэгъэзагъэр къэбзэныгъэр арышъ, джащ тыфэбанэ.

Сурэтым итыр: **Джарымэ-кIо Юр.**

**Нэклубгъор
зыгъэхьазырыгъэр
КИАРЭ Фатим.**

Пхъэныр рагъэжъагъ, ау оцхым зэтырелажэх

Джырэ фэдэ лъэхъаным тигубгъохэм ащыжъот, гъэтхасэхэм япхъын рагъэжъагъ, ау тхъамафэм кыкӀоцӀ зэпымыоу къещхырэ оцхым лофшӀэнхэр зэтырелажэх. Теуцожь районым лофхэр зэрэщыкӀэлыхэрэм джырэлблагъэ зыщыдгъэгъозагъ. Мэкъу-мэщымкӀэ гъэлорышӀапӀэм иагроном шъхьалэу НатӀэкъо Махъмудэ гуцылэгъу тыфэхъугъ.

— **Махъмуд, апэралшӀэу чыгулэжъынымкӀэ хахъоу шъуилӀэхэм тащыбгъэгъуазэ тшӀоигъуагъ.**

— Илътэ гъэнэфагъэхэмкӀэ узӀкӀэлэбжъымэ, тирайон чыгулэжъынымкӀэ ауж кӀинэгъагъ. Джы инвесторхэр бэу кыхъагъэх, чанэу мы лъэныкъомкӀэ лоф ашӀэ, тифермэхэри ахэм ауж кымӀнэхэу мэлэжъэх. Мыгъэ жьокӀуплэу тилэм гектар 700 хэдгъэхъуагъ, зӀкӀэмкӀи чыгу гектар 25500-рэ тэгъэфедэ.

— **Лэжыгъэ бэгъуагъэ къэпхъыжъыным пӀэ чылӀпхъэ дэгъухэр зӀбгъэгъотынхэ ыкӀи ахэр игъом ебгъэкӀужынынхэ фӀае. А зӀпстӀур зэрӀпшӀэшт техникэри дыуилӀжынынхэу цыт. Мы лъэныкъомкӀэ лофхэм язытет сьдэу цыта?**

— Тэрэз. Илътэ саулэ хъу-

гъэу зӀзэгъыныгъэкӀэ лоф зыдатшӀэрэ фирмэхэм чылапхъэхэр кытӀэклагъахъэх, ахэр уплӀэкӀужыгъэхэу лэжыгъэгъэхэу кӀэзытырэ лӀэкӀышӀлӀхэм афӀдэхэу цыт. Техникэ лые хъурӀэп. ТилӀэх лӀэкӀыб къэралыгъохэм кыщашыгъэхэри, нахъ кызырӀкӀохэри. ЗӀкӀэмкӀи трактори 120-рэ мэхъу. УниверсальнӀэ тракторхэм афӀдэу 79-рэ пхъэным фӀэхъазырых.

— **Бжыхъэсэ лэжыгъэхэм язытет тыщыгъэгъуазэба.**

— Бжыхъэсэ гектар мини 10-м ехъоу тилэм етшӀылӀн фӀэ лофшӀэнхэр дгъэцӀкӀэгъахъэх. Тлогъогогъо минеральнӀэ чыгулэжъыгъэхэр ядгъэкӀугъэх. Уз зӀфӀэшъафхэр къахахъэхэми, тызӀрӀлӀзӀштӀым фӀэгъэхыгъэ лофыгъохэри зетӀхъэх. Уцыжъхэр зыгъэкӀодхэрэ цӀенаутхэм ятекӀэни тыухыгъэ. Бжыхъа-

сэхэм язытет джыдэдэм уигъэрэзэнэу цыт, ятеплӀэ дахэ. «Россельхозцентрэм» илофышӀэхэр тигъусэхэу ахэр тӀо кӀэтплӀыхъагъэх. Къэнагъэр ом изытет ямыгуаоу игъом лэжыгъэр луахыжъыныр ары.

— **Джыдэдэм тыдэ зыбгъэзагъэми, гъэтхасэхэм япхъын ыуж итых. Шъуичыгухэр ащ фӀэхъазырха?**

— ЗӀкӀэмкӀи Теуцожь районим гъэтхасэ гектар мин 14

фӀедиз шаплӀэнэу агъэнэфагъ. Тыгъэгъазэм гектар 6500-рэ рагъэубытышт, натрыфыр гектар 6700-рэ фӀедизышт. Тичыгухэр хъазырых, дискаторхэмкӀи агъэушъэбыгъахъэх. Ары пакӀошъ, гектар миным ехъу хъызмэт-шӀапӀэхэм апхъыгъ. Ар бӀэп, ау уаеи лофшӀэнхэр зэтырелажэх.

— **ЛӀкӀыб къэралыгъохэм къаращырэ хэтэрыкӀхэр, пхъэшъхъэмышъхъэхэр бӀкӀэ нахъ макӀэ ашыгъэх. Ахэм ялэжъын пылхэр районом исха?**

— Мы лъэныкъомкӀи гъэхъэгъэшлӀухэр тилӀэхэу кӀэслон спъэкӀышт. ООО-у «Цветущий сад» зыфилорэм кӀутырӀэу Шевченкэм сад гектар 27-рэ щигъэтлысыгъ, хэтэрыкӀхэри кыщашыгъэкӀых. ООО-у «Семирамида» зыфилорэм сад гектари 110-рэ елэжъы. ООО-у «Мылэрыс» зыфилорэм гектар 81-рэ мылэрысэ чыгхэр щигъэтлысынхэу рехъухъэ. Арышъ, зӀкӀэмкӀи бжыхъэм нӀс сад гектар 240-рэ тилӀэнэу цыт.

Фермер хъызмэт зӀдӀэлэжъапӀэу «Бэгъушъэ Алыи» зыфилорэм зы гектарыи ехъурэ гъӀфӀэбӀпӀэ комплексышхоу зэтыригъӀпсыхъагъэм нӀшӀэбӀгу кыщашыгъэкӀы. БӀдзӀрхэм, тучанхэм е цыфӀэу яуалӀэхэрэм арацӀэх. Помидор пасэм икӀэ-

гъэкӀын фежъэнхэ гухӀэлъ яӀ. ХэтэрыкӀхэм якъӀэгъэкӀын унагъохэми нахъ зыфагъэзӀжыгъ. Зицагу чыгушхо дӀэлъхэм фӀэбӀлӀэхэр бӀэу адагъэуцох. ЗӀрафӀэлъэкӀэу ящылӀкӀэпсӀэкӀэ нахъышлӀ ашыным фӀэгъулӀэх.

— **Къэралыгъо программэхэу пхыращыхэрэм кызырӀдалъытӀэрэмкӀэ, субсидиэхэр мӀкъумӀэщышӀэхэм къаратынхэу цыт. Теуцожь районим ащ фӀдэ ахъщэ кышъуфатӀупщыгъэу цыта?**

— Адыгэ Республикэм икӀэ-ралыгъо программэу «МэкъумӀэщ хъызмӀэти хӀэхъоныгъэхэр ышӀынхэм ыкӀи мӀкъумӀэщ продукцием, сырьем, гъомылапхъэхэм якъыдӀэгъэкӀын» зыфилорэм 2013 — 2020-рэ илътэсхэм ателъытагъэм игъӀэцӀкӀӀӀкӀэ Теуцожь районим зӀкӀэмкӀи сомӀэ миллиони 158,8-рэ кылу-кӀагъ. Ахъщэр федеральнӀэ ыкӀи республикӀэ бюджетхэм къарыкӀыгъ.

Мэкъу-мӀэщым ыкӀи агропромышленнӀэ комплексым алъэныкӀэ зӀфӀэшъафхэмкӀэ лоф зышӀэу зифӀэшъуашӀэхэм гектар пчъагъэу алыгъым елӀытыгъэу ахъщэр атырагъошӀагъ. Кредитым пӀэузыгъэхъажыгъэхэри, чылапхъэ, гъӀэстыныпхъэ кӀэщӀфыным хӀэзылӀхъагъэхэри кыхъэкӀыгъэх.

ИШЪЫНӀЭ Сусан.

СурӀэтым итыр: **НатӀэкъо Махъмуд.**

Колледжым илофышӀэхэм алу-кӀэгъагъэх

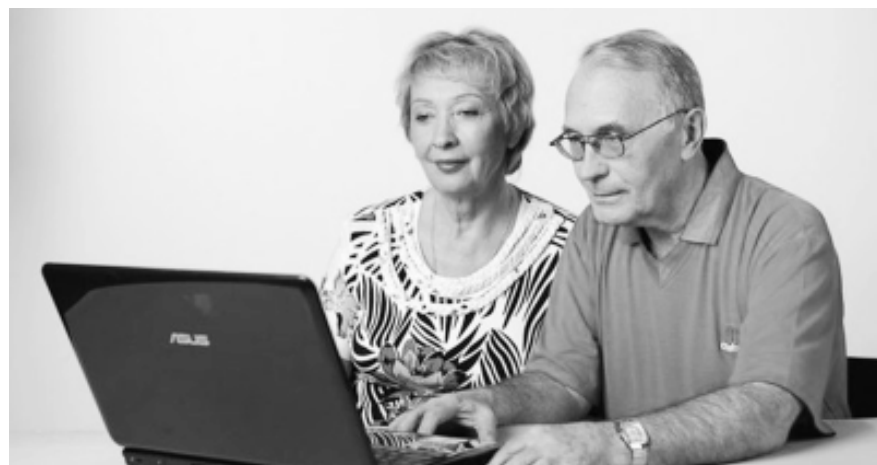
ПенсионхэмкӀэ фондым и ГъэлорышӀапӀэу кӀалэу МыекъуапӀэ шӀылэм испециалистхэр къэралыгъо бюджет гъэсэныгъэ учреждениеу Адыгэ Республикэм и Адыгэ кӀэлэегъӀаджӀэ колледжӀэ Хъ. Андырхъуаеи ыцӀэ зыхъырэм икӀэлэегъӀаджӀэхэм мэлылфэгъум и 12-м алу-кӀэгъагъэх. Ар зӀхӀащӀэгъагъ ГъэлорышӀапӀэм пенсионхэр афӀэгъэуцугъэнхэмкӀэ ыкӀи къафӀэлъытӀэжыгъэнхэмкӀэ иотдел ипӀащӀэу Роза СеумянрӀэ клиент кӀулыкӀум ипӀащӀэ игуадзӀэу Наталья БашлыковамрӀэ.

КъӀээрӀэгъуогъэхэм апашъхъэ апӀэу кышӀыгушӀылагъ Роза Сеумян. Ащ кыӀыотагъ Урысыем пенсионхэр чытыгъэнхэр зӀрӀэщызӀхӀащӀэгъэ шыкӀлӀэр ыкӀи анахъэу анаӀэ тыраригъӀэдзагъ пенсионхэм яхъылӀгъэ хӀэбзӀгъэуцугъэм мы илътэсым зӀхъокӀыныгъэу фӀэхъугъэхэм. Джаш фӀдэу кӀэлэегъӀаджӀэхэм къафӀа-лотагъ пенсион ягъӀэгъэуцугъэным фӀаӀ ищыкӀлӀгъэ документхэр зӀрӀэбгъэхъазырыхтхэ, лоф зышӀлӀн зымылӀэкӀышт цыфхэм яфӀэлӀо-фӀашӀэхэр зӀрафагъэ-цакӀлӀэхэрэм пӀае компенсационнӀэ тынхэр зӀраратыхэрэ шыкӀлӀэр, федеральнӀэ социальнӀэ

ахъщэ тын хӀэгъэхъожыр (ФСД) зӀрафагъэуцурӀэр, ПФР-м исайт «Страховать ашыгъэ цыфыи иунӀэ кабинет» зыфилорэм илӀэм уиэхъэзӀ уипенсиен счет изытет зыщыбгъэгъозӀн зӀрӀэп-лӀэкӀыштыр.

ЗӀлу-кӀэгъум нӀмыкӀ темӀэхэми щалъысгъэхэм. ГушӀылэм пӀае, пенсиен нахъ кӀасӀэу уклоныр нахъ фӀдэу зӀрӀэщытыр къафӀа-лотагъ.

— Шапхъэхэм зӀрагъэнафӀэрэмкӀэ, уныбжӀкӀэ пенсиен узы-нӀсыгъэм ыуж илътэс саулэ тешӀагъэу страховой пенсион ябгъӀэгъэуцунӀэу зызафӀэбгъазӀкӀэ, страховой пенсионер нахъыбӀэ

мэхъу. УныбжӀ кызысыгъэм ыуж пенсион ягъӀэгъэуцугъэныр зӀрӀэзӀкӀлӀпхъӀэгъэ илътэс пӀӀпчӀ телъытагъэу пенсион коэффидиентхэр нахъыбӀэ мэхъух, — хигъэунӀэфыкӀыгъ Роза Сеумян.

КӀэлэегъӀаджӀэхэм апашъхъэ кышӀыгушӀылӀзӀ, Наталья Башлыковам хигъэунӀэфыкӀыгъ цыфыр зӀреджӀэгъэ илътэсхэр, кызызсымаджӀэми къэралыгъо социальнӀэ страхованиемкӀэ пособие зӀрӀэратыгъэ пӀалъэр, джаш фӀдэу илътэс къӀэс отпущ зыщыбгъэ пӀалъэр лофшӀӀӀным ехъылӀгъэ стажым зӀрӀэхалытӀэхэрӀэр. Джаш фӀдэу сабий кызырӀэфӀэхъуштыи ыкӀи кызырӀэфӀэхъуштыи ехъылӀгъэ отпущкӀэу аратырӀэри кӀэлэегъӀаджӀэ лофшӀӀӀнымкӀэ стажу ялӀэм халытӀэ.

ЗӀлу-кӀэгъум хӀэлэжъагъэхэм упчӀлӀэхэри къатыгъэх, яеплӀыкӀлӀэхэри кыӀауагъэх. ЗӀлу-кӀэгъум изӀхӀащӀа-кӀохэм упчӀлӀ пӀстӀэми джӀэуапхэр лупкӀэу аратыжыых.

ЗӀпыугъо фӀэмыхъоу аратыштыгъэх

ГъэтхӀапӀэм пенсионхэр афӀ-

гъэуцугъэнхэр, къафӀэлъытӀэжыгъэнхэр, пенсиенхэмрӀэ пособиенхэмрӀэ ятыгъэнхэр Пенсиен-

дӀэхэрэм ренӀэу ахегъахъо. ФӀэлӀо-фӀашӀэхэри, сервисхэри зы порталым епхыгъэх ыкӀи бгъӀэ-фӀдӀэнхэмкӀэ лӀэрыфӀэгъоу цытых.

ГушӀылэм пӀае, «Страховать ашыгъэм иунӀэ кабинет» зыфилорэмкӀэ 2015-рэ илътэсыи пенсиен фитыныгъэхэу ялӀэхэм, пенсиенхэр афӀэгъэуцугъэнхэм, пенсиенхэр зӀрӀагъӀэлӀэсыхэрэ шыкӀлӀэр зӀхъокӀыгъэным япхыгъэ къӀэбархэр алъыгъӀэлӀэсыгъэнхэм яхъылӀгъэ сервисхэр гъӀэфӀедӀэгъошлӀухэу цытыгъэхэмэ, джы цыфхэм нӀмыкӀ электроннӀэ сервисыкӀлӀэхэри агъӀэ-фӀдӀэнхэ алъэкӀышт. ПенсионерхэмкӀэ анахъ шъхьалӀэу цыт пенсион лӀӀӀкӀыр зыфӀдӀэр ыкӀи ар зыфӀдизыр, социальнӀэ тынхэр, лоф зышӀлӀн зымылӀэкӀыштыи ифӀэлӀо-фӀашӀэхэр зӀрӀа-гъӀэцӀкӀлӀэхэрэм фӀаӀ компенсационнӀэ тынӀэу аратырӀэм яхъылӀгъэ сервисы.

Лоф зышӀлӀэр пенсионерхэм «Страховать ашыгъэ цыфыи иунӀэ кабинет» рагъотӀшт индексациеу цылӀгъэ пӀстӀэми ателъытӀэгъэ пенсионер зыфӀдизыр, нӀмыкӀлӀэу кӀӀӀӀӀн хъумэ, лоф ымышӀлӀжы зыхъукӀэ пенсиену кыратыштыр зыфӀдизыштыр.

Ны (унӀэгъо) мылӀкъум ехъылӀгъэ сертификат зылӀэхэм къашъхъалӀэшт ны мылӀкур зыфӀдизыр е ащ щыщ лӀахъу къэнагъэр кызылӀотыкӀырӀэ, ПенсионхэмкӀэ фондым умыкӀоу къэралыгъо сертификат кӀалы-хыгъэным ехъылӀгъэ лӀӀӀӀ тхылъ электроннӀэ шыкӀлӀэм тетӀэу алъыгъӀэлӀэсыгъэным иамап кӀэзытырӀэ сервисы.

ПенсиенхэмкӀэ фондым и Къутамэу Адыгэ Республикэм шӀылэм ипресс-кӀулыкӀу.

ильэс 75-рэ мэхъу

«Адыгэхэм шу ашэныр, лэуж дахэ кыгээнэныр, лыггэ зэрэханыр, шыпкыггэ ахэлыныр, нэмыкрэ лофыгышлүхэм афэлэгээнхэр ренэу яшэн-хабэ. Ащ фэдэ цыфхэу зыпэкш шу фзылыагэхэхэр дунаим темытжыхэми, ацгэ-лэкэуацгэ зыфаусыггэ чыплагэхэхэр гышлэн саугэтэхэу дунаим кыстэнэжыхы», — кьеты авторым.

Тихэгъэгу иль мамыр цыфаклэр зэрэзэпыугъэр, заом имэшлэ лыгъэ, итхьамыклагъэ хэгъэгур зэрэзэлъыштагъэр, зыкыныгъэ ахэлъэу тыхэгъэгу ис цыфхэр заом имашлэ зэрэпэуцужыгъэхэр кьелуатэ «Хэгъэгу зоошхор адыгэ лорылуатэм кызызэригъэлыагъорэр» зыфилорэ научнэ тхыгъэм.

«Цлэ унаехэмрэ адыгэ ху-

афэлэжьэрэ

дожественнэ литературэмрэ»
зыфилорэ тхыгэм цлэ унае-
хэр адыгэ литературэм зэрэ-
цыггэфедагэхэр зэхефых ыкхи
зэфэхысыжызу ышырэр адыгэ
литературэ цлэ унаехэр кэ-
зыгэгүнэу ыкхи клэзыгуғау
зэрэщытыр ары.

«Развитие образования в Адыгее» зыфилоу кыдыгъэклы гъэр адыгэхэм ягъэсэныгъэ, адыгэ еджаплэхэм ятарихъ, клэ-лгъэгъджэ нахьыжъхэм ягукъэ-кыжыхэр, клэлгъэгъджэ пэрытхэр, шлэныгъэлэжыхэр ары кызытегушылэрэр. Тхылъеджэмэ ар лъэшэу агу рехьы, осэшлу кыыраты.

Шлэныгэлэжэу Цуеко Алай адыгабзэм изэгэшлэн фэгэ-хыгыгэ тхылэ ыкли научнэ лофшэлги 100-м еху икээлэмэпэ кыпыкыгыг. «Адыгэ лъэкьуацэхэмрэ тамыгэхэмрэ» зыфилорэ авторым илэсипшым кыкылоц кыыгуоигэ материалхэр зыщызэфэхьысыжыгыгэ тхылэ. Ар адыгэ лъэпккым ихышэ щыц, лъэкьуацэхэмрэ тамыгэхэмрэ ззыгыашлэхэ зышолго пстэуми ашлогэшлэгон.

Цуекъо Алым адыгабзэм,
литературэм, адыгэ культурэм
якъэухъумакъу.

Адыгэ лъэпкъ гъэсэныгъэм зэпымыюу зэрэдэлажэрэм пае щытхуцъу «Отличник народного просвещения» (1980) зыфилорэм итамыгъэ, Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытху тхылъ (2005), Урысые Федерацием ыкйи Адыгэ Республикэм гъэсэныгъэмрэ шлэныгъэмрэклэ яминистерствэхэм, Краснодар край гъэсэныгъэмклэ и Департамент ащытху тхылъ пчъагъэ къыфагъэшъошагъ.

Цуеко Алыг кызыыхуугэ мафэмкэ сыфай сыфэгушонэу. Псауныгэ пытэ илэнэу, ибын-унагэ датхэу, пхьорэльф-кьор-эльфхэм агьэразэу, агьэгушоу бэрэ ашыхагэ итынэу; игуш-ысысэхэр к'лэлээджак'лөхэм, к'л-лэгэаджэхэм, ш'лэныг'лэлэжхэм алыг'лээсэу, адыгэ IорыIатэм, бзэм, литературэм, татыхьым зариг'эушомбг'оу ил'эсыбэрэ адлэлэжхэнэу фэсэлэ.

СИТЫМЭ Сар.
Гуманитар ушэтынхэмк
Адгэ республикэ инсти-
тутэу Кээрэцэ Тембот ыц-
кэ шытым илофыш, фи-
лологие шэныггэхэмкэ
кандидат.

ШЭНЫГЭЛЭЖЬ

Цуекьо Алай кырагуалэхэрэр

Илэрэ ишлэрэ зэтетых

Цуекъо Алый — шэныгъэлэжым утегушылэныр лэшлэхэп. Ащ иорэ ишлэрэ зэтетхэу, ахэм бэшлагъэу ягупшысэгъахэу, зэфэхьысыжь ухыгъахэхэри афишыгъахэу зэрэщытыр гъуашэрэп. Удэгущылэ хъуми, итхыгъэхэм уяджэжьыми, ар ренэу кыхыщэ. Тхылыпшл пчъагъэу кыхимутыгъэми ар нэрълъэгъу кьыпфашлы.

Альй шлэныгыгэ лыпсэу илэм-
клэ клэлээгэадж. Илэжээн loфи
зэрэригыгэагэяр клэлээгэадж,
клэлэциклүхэм ахэтэуи, ахэ-
сэуи илэсхэр кызызпичыгэгэ.
Ащ уужи, непэ кыынэсыжыэу,
ахэм яегээдэжкэлэ, ялүклэ амал-
хэм ягүпышэс, а loфшлэни
ехылылэгэс үчббниххэр. егэз-

Сыфэляа!

Цуекьо Алий зысынэлүасэр бэшлагъэми, лoф зызэдатшлэрэр ил'эсипши хьупагъэп. Тиин-ститут апэрэ мафэу кызылухьагъэм кыщегъэ жьагъэу лoфшaплэм изы анaхь кьутэм шхьа-лэм ащышэу, тилoфшaклэкъэ кызыгъэнафэу ре-дакциoннэ-тедзэным (джы инфoрмациoннэ-тедзэн кьутaм) илaшэу лoф ешлэ. Зыфгъэззэгъэ лoфур дэгъoу гъэцклагъэу хьуным еусэ. Амалышoу шылэхэр кызыфигъэфедэхэзэ, анaхьэу чaнэу зыпыл'ыр журналэу «Вестник науки АРИГИ» / «Шэныгъэгъуазэм» икьыдэгъэклын. Журна-лым пш'эдэклыжэ зыхьырэ иредакторэу цыт. Ашклэ лoфугъoу кьэтэдждхэрэр бэдэдэми, ахэм хэкыплэ кьафегъoты. Тхыгъэ маклэп илэр, ахэм

джен-пүныгыгэ лэпылэгү тхылъ
зэфэшъхьафхэр ытхыхээз, кы-
хиутыхээз игъашлэ къехьы.
Якъоджэ Хьальэкьое еджаплэм
кыщиудлагъ, клэзэгъагъажэхэм
яшлэныгъэ-гъэсэныгъэ зышыха-
гъэхьорэ институтым бэрэ лоф
щилагъ, гъэсэныгъэмрэ шлэны-
гъэмрэклэ Министерствэм шы-
лэжьагъ. Джы мары непи
тэ кыгъхэтэу инаукэ лофшлэни
лъегэкълуатэ, тхылъ кыдэгъэ-
клын лофми альэлэсы. Гуманитар
шлэныгъэмэ апыль институтым
ианахъ лофшылэ чанмэ ащы-
цэуи алытэ.

А пстэуми гуцылэ клэкклэ уалъылэсын плъэклынэп. Ау джырэблагъэ къыдигъэклыгъэ аужырэ тхылъэу «Адыгэ лъэ-

кыуацэхэмрэ тамыгэхэмрэ» кыхэбгъэшынэу ифэшъуаш. ЫпэкӀи ар гушыӀэлъэ зэфэшъхьафхэм, изакъомми, куп хэтми, язэгъэфэн, якьыдэгъэкӀын ахэлэжьэштӀыгъэ. Мыдрэ зигугу кьэтшырэри а плъэкӀны ащыщ. Мыщ тарихъ лофхэми, адыгъ кьэлӀокӀэ-гъэпсыкӀэхэми уахищшт, пэублэ, кӀэух статьяхэри дэтых. Арышь, пэублэм кьышиӀорэ гушыӀэхэу «Тхылыр научнэ лофшлагъэл» зыфӀолхэрэм уязэгъын плъэкӀыштӀэл. Итеплъэ-гъэпсыкӀэкӀэ тызэсэжыгъэ научнэ лофшлагъэхэм тэкӀу афэмыдаломм, гупшысэу хэлъымкӀэ, купкӀэу иӀэмкӀэ, зэфэхьысыжьэу ышӀыхэрэмкӀэ ар научнэ лофшӀэгъэ шыпӀык.

МАМАЙ Руслан.

Цыф дэгъу

Алийрэ сэрырэ ильэс 20-м ехүүрэ лоф шыэдэтшлагь клэлэ-егьаджэхэм яшлэныггэ зышчы-хагьэхээрэ институтым. Ащ буюым мы институтуу наука лофым пылым ильэс пчыаггэ хьуггэу тызэдылут. А ильэс-хэм Алий ымакьэ лэтыггэу гу-чылаггэу е зыгорэм ыгу хи-гьэклыггэу зэхэсхьгэлп. Еджа-плэхэр тыуплээклунхэу тызчы-клорэм, шьхьэклэфэныггэ зэрэ-хэлпыр, шэн гьэтылыгыггэ зэ-рилэр кыхэхэщыггэ. Еж Алий клэлэегьаджэ апэрэ классым шезыгьаджэхэрэм дахэу адэ-гушылэщыггэ, яурокхэр нахь дэгьоу зэрээзэхашэнхэм пы-лыггэ. Зэклэ клэлэегьаджэу апэрэ классхэр езыгьаджэхэ-рэр кьыфэрэзаггэх. Ежыррэ Жэнэ Сулэрэ агу етыггэу, тынчэу лоф зэдашлэщыггэ, про-граммэхэр, лэпылэггүхэр атхы-сгыггэх.

Алый цыф гупсэф, шэн-хэб-
зэ дэгъу хэлъ. Иунагъо зэ-
кӀужь, ишъхьэгъусэрэ ежыр-

рэ калэхэр зэдапугъэх, зэда-
лэжьыгъэх. ШхъэкIафэ ахэпъу
инысы икIали Алып шIу альэгъу,
яупчIэжьыгъу. Алыпрэ Гошпа-
къэрэ ныбжьыкIэ дэдэху уна-
гъо ашIэнэу рагъэжьыгъагъ.

Непэрэ мафэхэм Цуекьо Алий кытхэтэу журналэу «Шэ-ныгьэлэжэ» зыфиорэм икьыд-гэклын лоф дэтэшлэ, кьатхы-хэрэм ыналэ атетэу, нахь дэгьу зэрэхьуштым лъэплъэ. Алий джири бэдэдэрэ кытхэтынэу, ипсауныгьэ пытэнэу, ипхь-рэлфхь цыклүмэ хьяр ыльэгьу-нэу сыфэлъало.

ЕМТІҮЛЬ Разыет.
Тарихь шіэныгъэхэмклэ кан-
дидат.

Щысэ зытепхын цыф

Цуекъо Алый зымышлэрэ
цӀыф адыгэ шьолпырым исэп
пломэ сыхэмыукӀонэу кӀысшэ-
хьу. Сыда пломэ непэ сабий-
хэм, клэлэеджаклохэм, клэлэ-
егъаджэхэм, лъэпкъым ыбзэ-
рэ ихышлэрэ ззыгъашлэ зыш-
оигъохэм лэпылэгъушлэ афэхьун
тхыгъабэ икӀэлэмпынэ кӀыпы-
кыгъ. Ахэм ашыщых клэлэеджа-
клохэр зэрэрагъэджэштхэ тхылъ-
хэм якӀэдгъэклын, программэ-
хэм ягъхэазырын, лэпылэгъу
тхылъ зэфэшхьафхэр. Алый
лъэпкъым ыкӀуачлӀ иакъыли
зышъхьамысыжъу фегъэлажъэ.
Ащ ишыхъат бэмышлэу кӀыдэ-
кыгъэ тхылъэу «Адыгэ лъэкъуа-
цӀэхэмрэ тамыгъэхэмрэ» зы-
филорэр.

Сабыеу кыткыкхъухъэхэрэм
яплун, гъогу тэрэз тещэгэнхэм
лъэшэу Алыи ыналэ атырегыты.
Цыфыгыэ хэбзэ дахэ хэлъ,
игъэпсыккэклэ зыпкъ итэу,
рэхатэу, зыфэсакыжьыу, лъы-
тэнгыгъ ин хэльэу, шъхэклафэ
ухэтми зыфыуигъэшэу щыт.

Имэфэкл мафэ зышыхигэзүнэ-
фыкырэм сыгу кыызделэу сыфа-
гушло сшюиугу. Псауныгэ пытэ
илэу, илахыл-гупсэхэм ягүклэ-
гүэрэ ягүфэбагээрэ кышыха-
щытхэу, щытхур зышчыбэ мэ-
фэклэхэм кыафызэмыплъэклэу,
тапэкли илофшлэн хигыхахоу,
джыри ильэсыбэ кыьддэлажьэу
кыьтхэтынэу сыфэлъало.

**АТЭЖЬЭХЬЭ Сэйхьат.
Шэныгьэлэжь.**

Кіэлэегъадж, журналист...

Алый сытегушылэ сшоигог
зыхьуклэ, апэдэдэ сыгу кыльа-
дэрэр гушылэу «клэлэегадж».
Сэ шишлшклэ, ащ ищылэныгъи,
шлэныгъэлэжэу зэрэщытри,
зэрэжурналистри а гушылэм
епыхьэх. Сабийхэм яегъэджэн,
ащ къешлэкыгъэ лофыгъохэр
арых ащ ылъ хэлъ хьугъэхэу,
зыфэшъыпкъэу, чэци мафи зы-
гъэгумэклхэрэр. Алай итхылэхэм
клэлэегаджэхэм ыкли адыгаб-
зэм зэклэ лоф дзылэхэм яшл-
гъэшхо яклы, сыда плэмэ сьд
лоф ыгъэцаклэми, ащ теурыкыуа-
гъэ хэлъэп. лэдэбныгъэшхо зы-
хэлъ цыф. Сьд фэдэ лофклэ
утегафэми, Алай уицыхъэ тель,
уегъэгушхо.

Алый иунагуй сыщыгуаз. Издэмышхорэ нэхьойрэ зэрыль унагуй. Исабийхэри щысэтехыплэх.

Алый нэлэ илээс 75-рэ ху-
гээ. Июфи тхягэо хилъагэоу,
игупсэми ягушуагэо нэмык
ымыльэгэоу илээсыбэ ыгээшлэ-
нэу сыфэлъао.

**ТУТАРЫЩ Марыет.
Шіэныгъэлэжь.**

 ТХАКЮУ МЭЦБЭШІЭ ИСХЪАКЪ КЪЫЗЫХЪУГЪЭР ИЛЪЭС 85-рэ МЭХЪУ

Жъуагъор къэлотэгъуай

(Къызыкълъы-
клорэр мэлъ-
лъфэгъум
и 16-м
къыдэкълъгъэ
номерым ит).

Урысыем пщы-
лыгъор шамылэ-
тыгъау, зепстэуми
ашъхэ (яфиты-
ныгъэ) къашэфы-
жы, ежъмэ ялу-
шыгъэклэ, якъа-
рыуклэ шъхафит
зашыжыгъ. Ады-
гъ лэкъо зэфэ-
шъхафмэ ашыцу
зышъхэ къэзы-
щэфыжыгъэ лы-
хъужъхэм якъуа-
джэхэр тырагъэ-
стыкыгъэхэу зэ-
рэщымылэжъхэм.
Краснодар чына
тэрэ, Успенскэ
лорэм дэжъ, 1861
Шъхашэфыжъ к
гъэпсы. **Исхьякь**
1931-рэ илъэсым
клэм и 28-м дунэ
техуагъ.

Исхьякь кыызхэклыгъэ унагъор мэкъу-мэщым фэшлоу, мэщыбэ ашлэу цытыгъэн фæе, ащ «мэщыбэ зышлэрэ» мэхъанэ кыиклэу Мэщбашлэхэр афæусыгъагъ. Мэкъу-мэщым фэлæзæу, нъыопсым фэшлоу, ащ гурылоу, езэгъæу цыт Мэщбэшлэ унагъор лажэмæ шхæжъæу, зæрипъэкълк-лэ хэти ишлуагъэ ригъэклæу псæузæ, ятæу Шумафæ (Шыу-мафæ) Амзан ыкъор илхæс 50 мыхъупагъæу дунаим ехыжьи, зэкъош-зэшыпхъуитфым яплэнэрæу, Исхьякь илхæсы 3 зымыныбжъ клэлэ ибэ цыкълæу къэнæ. Ау адыгэм «мыллэрэр лы мэхъу» зэралæу, ллэрæп, ятæжъæу Дзунæжъ Хъæджумар ыкбæ Бакърэ янæшхоу Хъатыу япхъу Чæбæхъанрэ зэрæцплæжъи, янæ, ятæжъ-янæжъхэм зæдагъашлæзæ зæдаплугъ, ныдэлъ-фыбзæм, адыгæ хабзæм, лъæпкъ лорылуатэм, тхыдэм афæплугъ. Арын фæе Мэщбашлэр Мэщбашлэ зышлыгъæ аплæрæ гуыльхъыгъомылæ лъæплэр. Янæ пщынаоу щымытыгъæми, хæтрæ адыгæ пшъашъи

фэдэу пцынэ еошъуштыгъэ, ау пцынэ илагъеп, ягъунэгъум дэжъ Исхъакъ пцынахъэ ылофытэти, кыригъэхъыштыгъэ. Исхъакъи, пцынэу кыхыкыгъэм ымакъэ, ащ кылукурэ мэкъамэм едэлуштыгъэ шлогъэшлэгъонэу, шолкъэшыгъоу. Янэ пцынэм мэкъамэ кыригъэкыкурэ къодыештыгъеп, тлэклуи дежъуштыгъэ. Нахыбэрэмклэ кылоштыгъэр ореджы, лыхъужь оред, гъыбзэ. Ахэм нахыбэу къахъышрэри адыгъ лъапкъым ышхъэ кырыклогъэ гуаор, гузъжогъур арыгъэ. Исхъакъ янэжи, ятэжи, ахэм яныбджэгъоу хъэклэшем къаклохэрэми къалоштыгъэр дэдэхэр арыгъэ. Илътсы 5 — 6 нахъ зымыныбжэ клэлэцыкълум а пстэу-

ри ыгу хакпэлэштыгээ. Ащ фэди
бэлахь зыпэкэлэкыгээ, гүлэгү
гузжыоггур зыбгээ дэзыгээ
фэгээ адыгэ лъапккым фэшү
шэнэу, ыгу лыргужь дэзышү
хьэгэ тырктор фиггэкыжы
нэу, кырашыллэгээ тхамык
гьор зэрэдунэу шаригэшлэнэ
зытырельхьяжы, пшээрл
зыфэшлыжы ыкы ар зык
зыггэгүгүшэрэп.

Сабыим ащ фэдэ пшэарылъ
зыфигеуцужьыным пае ащ ылъ
Тхэм кыхилъхьагъеу зы кьа-
рыу шээф, сэнаушыгъэ хэлъын
фае, зэхихырэр, ылъэгурэр
ышъхьэ риубытэшъоу, ышъхьэ
риубытэрэ кьылотэжышъоу,
кылатэрэмкIэ цыфхэр ыгъэ-
дэлъошъоу.

Тхэм цыфым сэнаушыгъэ кызыэрэхильхьэрэр Ежым ишомгъоныгъэ къодып кызы-хэкырэр, зыфаем хильхьэу, зыфамыем хымильхьэу шытэп. Хэт, сьд фэдэ сэнаушыгъэ хэлыштми, ащ зы хабзэ фи-гъэуцугъэу ары Тхэм. А хэбзэ-бзыпхьэхэр джы генетикэ шэныгъэм кылушыхьатэу ригъ-жыагъ. «Генклэ» заджэхэрэр илъэс мин пчъагъэхэм къари-убытэу лъапкым зэфихьысыгъэ гушъхьэлэжыгъэр, зэхашэр, шэныр лым хэпъэу сабым кызыэрэхахьэрэр ары. Адыгэ-хэм «лгъужыр жиблэу мао» зэралорэм кырагъэкырэр арын фае.

Исхьяк ащ фэдэ сэнауыщгъэ зэрэхэлъыр ежъым ымышлахэу кыхыщыгъэн фæе, ау ятэ пасэу дунaim зэрехыжыгъэм кыхыцкылкIэ, цэкъозыгъэ хъугъэ унагъом, игъом гу лъитэнэу мыхъугъэми, инасыпти, тэри, адыгэхэм, тинасыпти, икIэлзэггаджэ блитлупшыгъэп, гу лъытагъ. Ащ ишугагъэкIэ Исхьяк апэрэ усэр, илбсыи 8 нахъ мыхъугъэу, ытхыгъ. Тежъугъэгупшысэлъ кIэлэцъикIум ащ кыыритын ылгъэкIышт гушугагъом, гушхугагъэм! Исхьяк ащ джжъым щытеуцуагъэу плытэ хъушт тхэн бгъугуанэм.

Мэщбэшлэ Исхьякь 1951-рэ ильэсым Мыекьопэ педучилищы, 1956-м Москва дэт Литературнэ институтыр кыуыхы-

гээх. КПСС-м и Апшээрэ
еджалн шеджагь. Иапэрэ тхы-
льүү «Цыф лъаххэр» зыфи-
лорэр ежыр ильэс 18 нахь
мыхьюу дунаим кытехьягь, ащ
кышцегьэжьягьүү зэпымомуу
тхагьэ. Мары непи итхыльхэм
япчагьэ 100-м ехьгьэми, джы-
ри емызэщүү матхэ. Тхьэм
бэрэ узынчьүү тфегьэпсэу,
лэпкыим, цыфыгьэм фэлэ-
жьэнэу ешл.

Сэнаушыгъэ пхэлъ къодыеклэ
икъурэп, ар къэбгъэшъыпкъэ-
жъэу лoф пшлэн фaе, зымыгъэ-
бэлэрэгъэу.

Исхьякъ зы мафэ горэм сепчлыгъагъ: «Тэ еджэгъу тифэрэп, мыщ фэдиз тхылъыр о сьдэуштэу птхын плъэкыра?»

«Сэ, — ылааг аш, — гъэма-
фи кымафи пасэу сэгольы-
жы, жъэу сыкътэджы. Сы-
хъат ышыц-ыпллырэ сымыт-
хэу чэщ блэзгъэкырэп. А чэ-
щым стхыгъэ тхъэп пчъагъэм
сыгу рыххыжъэу зы е тлу на-
хыбэ, ары паклошь, тхъэп-
ныкыо нахъ кыххэсымыжъэуи
кыххэкы, зыгори зэсымыпэ-
сыжъэу пстэуи зэхэсцылэ-
жъэу члэсидзыжыпэуи мэхъу.
Арэу щыт нахъ мышлэми, чэщ
къэс сымытхэу блэзгъэкырэп.
Арынчъэу тхакло ухъун плъэ-
кыштэп».

Нэмыклэу зы хэбзэ гъэшлэ-
гъон дахи хэль ащ. Сыд ыт-

хымы, апэрапшлэу зэритхырэр
адыгабзэ. Сыда плэмэ цыфыр
нахьышлү дэдэу зэрыгупшысэ-
рэр, игугъэ-гупшысэ цыфмэ
агу нэсэу, апсэ лъылэсэу кы-
зырилтэшлурэр ежым иныдэлъ-
фыбз ары.

Ныдэльфыбзэр бѣдыщэ пфамыхуьгъэу, лъэккым ыбзэкӀ кылогъэ гыбзэхэм, оредыжхэм, усэхэм, лорыуатэхэм, лъэккым ынэгу клэкыгъэм, итхыдэхэм уащымгыуазэу, ахэр гурэ-псэрэкӀ зэхэмшлэу тхакӀо ухуныр, ухуьгъэми, лъэккым, цыф жьуьгъэм апсэ улылӀэсныр кын дэд. ЗэрэдунӀаеу шызельашлэрэ тхэкӀлошхо цӀырылӀохэм якъежьаплӀ ежьмэ яныдэльфыбз, ялъэкпкӀ клэн ары. ШхьэзэкӀо лъэккуитлур унагъо хуэрэп, унагъо мыхуэрэр куаджэ хуэрэп, куаджэ мыхуэрэр лъэкпкӀ хуэрэп, лъэкпкӀ умыхуьу лъэкпкӀ клэни уилӀэштӀп.

Джыри ащ кыхызэгъэхъожь-
нзу сыфай. ГъэрекIо (2015-м)
Тыркуем тыкIуагъэу, Исхъакъ
кыхуагъэу алуи зэхэсхыгъэ зы
къэбар губызгъэ: «ТхакIор тхэн
фае. Агу рыхын шьуIуа? Кы-
хаутын шьуIуа? Сагъэмисэн
шьуIуа?» зыфилорэ упчIэ мь-
шыгъхэм, шIогъэналпэхэм зыка-
римыгъэлъахъэу. Ежым ыгу
къэкIыгъэр, ышхъэ кыхьагъэр,
ытхын фаеу ылътхэтэрэ ытхы-
нышъ, кытырадзэн-кытыра-
мьдзэныр етIэнэрэ Iоф.

«Куцэр теуцогъу теуцогъу» агуаг тинахыжыхэм. Дзим — дэгъур, кьинихагум гупсэф-фыгъор сыдыгъуи кыкълэжкъл. Зэманым, дунаим захъожы. Гужьгэж хэмылэу, шыпкэр шыпкэу, шлоу, дахэу птхэу цытмэ, ар зэгорэм пхырым-кьинэу, лъэкпым, цыф жугъ-гъэм агу нэмысынэу амал илэ. Непэ кьыдымыкыгъэми, неущ ехуэлэшт. Мары сэ «Мы-жышъхьалыр» зэсэтхым, ащ фэдэ тхыл птхы хуэнэу шытыгъл. Шэфзу стыхыгъэ изы купи сыныбджэгум дэжэ чыз-

гъэбылпызэ. Етланэ уахътэм зыхъожы, мары кыдагъэкыгъ, кызырэдагъэкыгъэм имы-
закъоу, ащ ишлуагъэклэ сэ
награди кысатыгъ, шлушлэхуи
кысфашыгъ».

А пстэуми ахэтэу Исхьякь
игьашлэ кьыхэпхы хьунэу шыт
десэхэм зыклэ ащыщых тхэкlo
цлэрыlo ухьуным ищыклагьэхэр:

— лъэпкъ кӀэным щыщӕу
Тхьэм кыпхильхьагъӕу сэна-
ушыгъӕ пхэлъын фӕе;

— уиныдэльфыбзэкIэ
уильэпкъ хабзэм, шIэн хаб-
зэм, IорыIуатэм, тхыдэм
уарапIугъэу щытын фæе;

— сэнауцыгъэу пхэлымэ

нахь атекюрэр унагьом е егъэ-
джаклом пасэу гу лъатэнышъ,
ахэм утырагъэгүшхон фæе;

— узэрапугъэмкIэ улэжьэн,
утхэштмэ, уиныдэльфыбзэкIэ
утхэн фæе;

— утегушхонышь, укымиклю-
тэу, умышьхяхэу, уемызэщэу,
шюгэнаплэ, шьхяусыгыо уты-
мышьюу, теубытагыэ пхэльэу
утхэн, лоф пшлэн фae;

— гъашлър уиегъэшлърэ егъэджаклоу шытын фæе, инэплэзэтельхъагъу пэпчъ шлур хэп-лъагъоу;

— уикъэлэм лъы кыпычыгъэу
утхэн фаеп, цыфыр шлугъэм,
дехагъэм, зэфагъэм, къэбза-
гъэм, мамыргыгъэм феууэн-
кIэу утхэн фае. Шыпкъэр,
зафэр дахэу, шлоу птхэу щыт-
мэ, ащ къемызэгырэр кыххэ-
пIыикIыныш, лажэ зигэм ынэ
кIэошт, мисэм зыкыригъэ-
шIэжышт;

— сыдэу хъуми, уапэкIэ лъэгъо-гъогу хэзыщыгъэ на-хьыжмэ пытэныгъэ афэпшын, ахэр гъузэу уиlэнхэ, афыз-шIокыгъэми, афызшIомыкы-гъэми уарыгъозэн фæе.

Исхакъ жьогъо къодыеу шымытэу «Жьогъогъуаз» еплоныр ифэшъуаш ыкӀи ар кылыжьыгъэ шьыпкъ. Итхыгъэхэм ахэлъ ушьыйхэми ар къаушыхьаты.

Мэцбэшлэр – лофбашл

Исхьякь тхэкӀо кьодыеп, зэрэ МэщбашӀэм фэдэу, ӀофбашӀ, лэжьэкӀошху, чан, ерыш, емызэщыж; ыныбжэ емылгытыгъу, ыгуи, ыпси, ылпэк-лъепкыи зэрэкӀап. Лпыку зишлугъо улъимыгӀэхъунэу, теубытагӀэ хэлъэу мэлэжы. Ар зыхэмыт, зылымыйӀэс, ащ фызэшӀомыкӀ ӀофщыӀэп.

Ар 1962-рэ ильэсым кыыше-
гъэжыагъэу ильэс 54-м
ехуыгъэу адыгэ тхаклохэм
я Союз итхыамат, Ады-
геим кыышыдэкырэ жур-
налипллм яредактор
схъхал, Адыгеими, Уры-
сыеми, Краснодар край-
ми, СССР-ми япарламен-
тхэм лъапкь ллыклоу (де-
путатэу) бэрэ ахэтыгъ,
джыри Президентэу Пу-
тиным дэж шылэ Обще-
ственнэ Палатэм хэт
Адыгэ Республикэм илык-
клоу. УФ-м итхаклохэм я
Союз хэт, ащ итхыаматэ
игуадзэу мэлажьэ. Адыгэр
зышыхэхэс къэралхэр
апэ зэритэу, Кубэм нэсыж-
зэу, зэрэдунайи ащ ыльэ
зытемыуцогъэ чыгыр
кларэ кытемынагъэу
плөми ухэукоштэн.

Ціэ льяплэу кырапэсыгьэ-хэм, тын льяплэу кыфашыгьэ-хэм ягугюу кьэсшыхэрэп, ціэ нахь льяплэ дэдэу шылэри епэсыгь аш.

Исхьякь фэдэ цыф адыгэ
лӕпкӕым кӕызэрэтхӕкыгъэмкӕ
тӕгушо. Тхьэм джыри псау,
узынчъӕу, тшъхьӕ инӕу тигъ
ӕлӕгъуӕжъӕу бӕрӕ тапӕ регъӕт.

ХЪУАЖЪ Фахъри.
КЪБР-м ишлэныгъэ-ушэтэк-
ло институт илофыш, зэ-
дзэклакълъ, гъзетэу «Адыгэ
псалъэм» иобозревателъ.

(Джыри
къык|элъык|ошт).

Крокодил

Хъау, сыфэягъэп сэ а пчы-хэм къэсщэнэу. Тыхъэ къэрэжъ сишыхъат сыфэмьыгъэкӀэ. А пчыхэмьы сыфэягъэп, и вообще сыфэягъэп. Сымьиделэмэ къэсщэнэу? Сытхъэжъэу сыщылагъ, сянэ сил, сшхын тӀэкӀуи сэгъоты, исшъуни сыщыкӀэрэп, сишгъынхэр сыдигъуи къабзэх, сызыхэлъыштыр хъазыр. Сыфаемэ, сэгъолы, сыфаемэ, сэтэдъы.

«Къэмыщэ хъуштэп, къэмыщэ хъуштэп» аӀозэ синьбджэгъумэ сагъэдели...

СшӀэрэп сэ мыхэм къасщэмэ хахыштыр. Сян плоньш, сшхъэ гъуанэ ышлыгъ.

«А сикӀал, бэшлагъэу уикъэщэгъу блэкӀыгъ, пшхъаци фыжы хъужыгъэ».

Сэри жъы сэхъу, сабый цыкӀу гори сакоклӀ исын фаеба, — еӀо, ау сэ сыгукӀэ сегупшысэ: сабый уакоклӀы исынэу узэгъотымэ, джары тигъунэгъумэ зыдахыжыштыр ашӀэрэп, зыбгъупшӀ фэдиз яӀ апэхэр шӀой зэпытхэу, къалыхы, игъэтӀысхыи укъэнэжыгъ.

ЫкоклӀ ригъэтӀысхъашт. Сэ тыдэ изгъэтӀысхъашт? Сыда язгъэшхыштыр? КӀо, сыд адэ пшӀэщтыр? Унэ ипкӀыжына? Сыдми къэпщэн фаети, къэсщэгъ. Ашъуи тӀэкӀурэ исымэ, сыгу римыхыжымымэ кӀезгъэлэн. Сыгу рихымымэ, римыхымымэ...

Хэта угу рихыштыр? Ыдэжъ умыкӀагъэу, уемыпсэлъыхъагъэу, умылъэгъугъэу сыдэуштэу угу рихыштыр? «Мыр къащэ» залом, къэсщэгъ. «КӀо, гъотыгъо тыригъэфэнба», сӀуагъэ

сыгукӀэ. Ары, гъотыгъо тыригъэфагъ! Мары илъэсипшӀ фэдиз хъугъэу инагъэу ис крокодилыр. Ашъуи, апэрэ илъэс зытӀум фэдэ шылагъэп, сауж итэу кыиздичыхъэщтыгъ, «сыда пшхыштыр, сыда узыфаер?» ыӀоу. Дахэуи гушӀлэщтыгъ, ымакӀы кыӀлэтыштыгъэп, шъабэу, мэкӀэ-макӀэу, моу мэлэич горэ къэгъушӀэрэм фэдагъ. Тя нэрэ ежыррэ дэгъоу зэгурӀоу. ЗегурыӀонхэба, хъупхъэ хэм кыӀлфыгъэр, хъупхъагъэмкӀэ ыпэ уигъэкӀоштэп. Ау... ау мыгъор арба тыщызымыгъалэрэр.

«Уешъо!» ыӀуи кыригъэжыагъ. Непэ кыизнэсыгъэм а оредыр ары фэмыухырэр.

— «Уешъо!..» Ты сначала выясни причину сызыкӀешӀорэр! СытхъэклӀэ сешъуа? ШӀумэ тэ ар кыднагъэсыныеп! ШъыпкӀэ дэдэмкӀэ, сыд шъуӀа сызыкӀешӀорэр? Сыд пае мыщ фэдизэу зызгъэлэжыра шъуӀа? СыуӀкӀ фаеми, сэри сшӀэрэп, зэрэчылэу ешъош, сэри сешъо. Уемышъомэ лышъо кыптеона.

— Зэрэчылэу ешъоми, ош фэдэу делэ хъухэрэп, о делэ хъурае охъу!

— УсыӀубытыни мыжъохъурае усшӀын, ужэ ыгъи нахышӀу! Адэ зыгорэ сымыхъуштымэ ахъэ згъэкӀодэу сыда сызыфешӀоштыр?..

СыгъупшӀэжыгъ... сыда сӀо кӀэслонэу сыгу хэлъыгъэр?

— Адэ уешъо зэпытымэ пщыгъупшӀэжыын — сикилироз.

— Сянэжъ тхъамыкӀэм моуштэу ыӀоштыгъ: алахъэм

зидэкӀагъэм джэнэтыр кышчырет «это сейчас синок, по научному сикилироз, а раньше называли просто дура». Ары, сыгу къэкӀыжыгъ, шъузыр ары сыкызытегушӀлэщтыгъэр... «Уешъо» ыӀуи кыригъэжыагъ... Зеошхо тыхэт. А дыдыдыгуш, аш ыжэ кызызэтырихыкӀэ — крокодил. КрокодилкӀэ бэшлагъэу седжэ. Хъау, ар зэхезгъэхырэп, зэхимыхэу ыкӀыбыкӀэ джауштэу ласковэу седжэ. Зэхихымэ кӀозэу уригъэшъышт. ШъыпкӀэу плӀоштмэ, шъэфэу шъосӀон, тӀэкӀу сышӀыштэу сыублагъэ. Сыда аӀуагъэр? «Ушылэмэ, атакъэри кӀэцӀэу плъэгъун» аӀуагъ. А илъэс пчъагъэм сэ аш кӀынэу сгъэлъэгъугъэр къэсэмыгъаӀу. Сэ каменщикэу Ӏоф сэшӀэ. Шъори шъошӀэба, работа вредная, ӀофшӀэныр уухымэ тӀэкӀу ушышъухъан фаеба?.. Фай! Хозяиным литрэ уасэ горэ пчыхъэрэ кысеты. ТызашӀорэр сыда? ТызашӀорэр борматух... АркыӀыр лъэплэщэ, мафэ къэс

хэхъо. МылъапӀэклӀ, аркыӀыр кысэкӀурэп. Санэр ары дэгъур. КӀоцӀымкӀэ Ӏезэгъу. «Улыбка», «Аромат весны», «Цветы Адыгеи», «А зори здесь тихие».

Одни названия чего стоят. Уемышъу плъэкӀыштмэ. Ары, тӀэкӀу сыпышъухъагъэу, сдӀачэу кыхэкӀыжыгъэри сӀыгъэу сыкызыкӀожыкӀэ, опять «уешъуагъ, сызэунэхъум о сапэ укыфагъ» ыӀозэ кырегъа-жъэш, ныргы-сыргы, ныргы-сыргы шыкӀэпщынэм кӀео. «Унэм хъалыгъу уасэ илъэп, пшъэшъэжые закӀом цуакъэ щыгъэп, моу къаштэ а ипшъугъэм кыхэкӀыжыгъэр нэшъу хъун».

Слехы, згъэбылгыгъэр тыдэ схымы, кӀегъоты, слехы. Сэ пчэдъыж бог молится рышӀы-нэу кӀэзгъэнагъ... Ежъ стырехы. Крокодил, ы!.. «Бог молится» кыкӀырэр шъушӀэрэба — похмилытсэр ары. Джауштэу пчыхъэ горэм сыкызехъа-жымы сомӀи 10 кысыфэнэжыгъэти, «тыдэ схын мыр мы мыгъоц

зытетым кымыгъотынэу» сӀуи, сегупшыси, тапэчкэжъ горэ сщыгъыти, ыӀапэ ахъшэр ислъхыи сыгъолыжыгъ. «Янэ ыгъэлыгъожыгъэкӀи кыгъотынэп ар» сӀуагъэ. Чэщым пшъэшъэжыер шагум икӀынэу кы-зэтэдъым, тапэчкэм иуцуагъ. «Мам, а мам, мамочка, мыдэ мы тапэчкэм зыгорэ илъ»... — Светыр хигъани, сомипшӀыр кырихыгъ, Крокодилым ритыгъ. Къэзылфыгъэм фэдэ къабз.

Джауштэу сыхэт, сегупшысэ, «сыд ешӀэна мыщ» сӀо. Ауэ сыгу къэкӀыгъ... Мафэ горэм унэ горэ зэтэтэлъхэ-ти, хозыныр кыздэхъа-жымы селъэӀугъ: «Махъмуд, — сӀуа-гъэ, — Тхъэм укыгъэшӀыгъэмэ, алебастрэ килограмм горэ кысэт».

— Осэты! — ыӀуагъ, — килограммэпыш, дзыо псауи, сыда епшӀэщтыр?

— Хъау, сэ килограмм ныӀэп сызыфаер, килограмм мыр икӀушт сызыфэе ӀофымкӀэ.

— Сыд сӀо епшӀэщтыр кӀлэ закӀом?

— Крокодилыр пчыхъашъхъэ зыгъолыжыкӀэ, ыжэ укыгъэу мӀэчыеш, внезапднэу алебастрэ дэзгъэчыхъашт къэмыгушӀлэжынынэу. Тхъэ зэтагъэм ишъуз бзакӀо.

Махъмудэ шхи, «уагъэтӀысын, ситхъамыкӀэжъ», — ыӀуагъ.

СагъэтӀысмэ, сэ сыздэсым нахъ дэя хъапсыр? Махъмуд ары мыхъугъэемэ, дэзгъэчы-хъаштыгъ зи есымыгъаӀоу...

Ну ничего, джыри времнэ щӀл, щимыгъэтыхэ хъумэ, зы-лтыхъурэм ӀузгъэкӀэшт.

Джауштэу тышӀл сикроко-дилрэ сэрӀэр! КӀо, гъотыгъо тыригъэфэнба?!

Ачъэм ыкӀэ пыта?

Аужырэ урокыр, физикэр, ригъэжъэнэу Гарун Исхаковичыр классым кычӀэхъагъ. ЗӀклӀэми тытэдъыгъ. АдыгабзӀкӀэ «шъуи-мафэ шӀу!» кытитӀуагъ, тэри зедедгъаштэу «Опсэу!» тӀуагъэ. «ШъутӀысыжыых», — ыӀуи тигъэтӀысыжыгъ. Ежъ журналыр кышты «Хэта непэ щымылэр?» — ыӀуи къэупчӀагъ. Дежурнэр

къэтэдъы, «ЗӀклӀэри щӀл, Гарун Исхакович» ыӀуагъ.

— ЩӀлӀэп, Азмэт классым чӀэсӀэп, — къэджагъ аужыкӀэ щысхэм ашыщ горэ.

— Тыдэ щыла, къэкӀагъэба непи еджакӀо? — къэупчӀагъ кӀлэзэгъаджэр.

— КъэкӀагъ, ау химиер кӀо пэтзэ шъхъаныгъупчъэмкӀэ ип-

кыгъэу футбол ешӀэшъ, ша-гум дэт.

— Футбол ешӀэнэу къэкӀа-гъа, хъауми еджакӀо къэкӀагъа? Моу шъукъеджэжъ футболи-тым, — ыӀуагъ.

— Азмэт, Азмэт! Гарун Исхакович «псынӀкӀэу къэкӀожъ» еӀо! — еджагъ Азмэт.

ТӀэкӀу тешӀагъэу Азмэт клас-сым кычӀлэхъажыгъ.

— СыкӀакӀо хъушты, Гарун Исхакович? — къэупчӀагъ кӀлэр.

— УкъэкӀон адэ, укъэкӀо-гъахэм... Сыдэуштэу химием учӀэкӀынэу хъугъа? — еупчӀыгъ кӀлэзэгъаджэр.

КъэӀогъэн фаер, Гарун Исхаковичыр кӀлэзэгъаджэ кӀо-дыеу щытыгъэп, еджапӀэм за-вучэу илагъ.

— Ашъуи шъхъаныгъупчъэм сызеплӀым, футбол зэрешӀэ-хэрэр слъэгъугъэти, сымышӀа-хэу сикӀыгъ.

— Тауштэу уикӀыгъа?

— Шъхъаныгъупчъэм сеп-кӀэхыгъ...

— Ащыгъум кӀуи джа узеп-кӀэхыгъэ шъхъаныгъупчъэмкӀэ кыхъа-жы.

— Ары, Гарун Исхакович, лъагэ шъхъангъупчъэр, тауштэу сыкыхъа-жыштыр?

— Ар о уӀоф. УипкӀыгъэба — кыдӀэкӀлэжъ. КӀо псынӀкӀэу! Зэрэклассэу зэтэгъэла-гъэу кыжо! — Азмэт чӀэкӀыгъ, шагум дэт кӀлэхэр кыкӀла-Ӏэхэзэ, шъхъаныгъупчъэмкӀэ кыхъа-жыгъ. ИтӀысыпӀэ кӀуи тӀысыжыгъэ.

— Сыд узфэтӀысыгъэр? Джыри гушӀлэныр тыухыгъэп, — ыӀуагъ кӀлэзэгъаджэм. — Тыгъуасэ сыда еджапӀэм уз-кӀышмыла-гъэр?

— Тыгъуасэ мэфэ реным тиачъэжъ сылӀыхъугъ. МэфитӀо зыдэщӀлэр тымышӀлэу къэтыгъ. Сянэ «къэмыгъотыжыгъэу укъэ-мыкӀожъ» ыӀуи сырифыжы...

— Къэбгъотыжыгъа адэ?

— Къэзгъотыжыгъ.

— Тыдэ щыла-гъа?

— Чыбый каналым зэпы-рыкӀыгъэу, адрэ нӀпкъым пы-рэжые панэм хэтыгъ. Пыр-эжыер фыжыбзэу, ос тесагъэм фэдэу, къэгагъэм зӀлышӀагъэ.

Джа къэгагъэр ышхэу хэтыгъ, бандитыжыер.

— Дэгъу кызэрэбгъотыжы-гъэр. ЫкӀэ пыта ачъэу къэб-гъотыжыгъэм? — еупчӀыгъ кӀлэзэгъаджэр.

Азмэт кыӀлӀоштыр ымышӀлэу бэрэ егупшысагъ, етӀанэ зигъэ-сыс-зыкыгъэсысыжы, кыӀуагъ:

— СшӀэрэп пытми.

— Адэ ар хъуна ыкӀэ пы-тымэ умышӀлэу, тыгъужъ горэм питхыгъэнкӀи мэхъуба...

— Тыгъужыер кытебэнагъэ-мэ ыкӀэ питхынышъ, ыуж икӀы-жынына, ышхыныгъ нахъ..., — ыӀуагъ Азмэт.

— Хэт ышӀэра тыгъужыым ышӀэщтыр? «УсшхынӀэп, ау пкӀэ пыстхыны чылэр кыбдэхъаш-хэу, кӀэ ппымытэу ухэзгъэтын» ыӀогъэнкӀи мэхъуба мэхъаджэм.

— КӀо, кӀожыи ачъэм ыкӀэ пытмэ кызэгъашӀ, тэрэзэу еплъ...

Азмэт ежыагъ, пчъэм зы-нэсым кӀлэбдыжыгъ:

— Неуш уанэ кыздащи къакӀо! КыбгурыӀуа-гъа?

— Хъун, — ыӀуи Азмэт классым чӀэкӀыгъ.

ПЭРЭНЫКӀО ЧАТИБ.

ТИЗЭИУКІЭГЪУ ГЪЭШІЭГЪОНХЭР

Узщагъэлъаплэрэм ущырящыклагъ

Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ театрэу Цэй Ибрахымэ ыцлэ зыхьырэ и артист цлэрылоу Клык Юрэ ильэс 80 хьугъ. Ащ фэгъэхьыгъэ зэхэхъу Нэшукъуае шыклуагъэм лъэпкъ искусствэр зышлогъэшлэгъонхэр хэлэжъагъэх.

Культурэм и Унэу къуаджэм ипчэгү итым цыфыбэ щызэлуклагъ. Зэхэхьэр рагъэжъаным ыпэклэ охтэ хэхыгъэ шылагъэми, тысыплэ нэкл амыгъотыжъэу пхъэнтлэкхэр залым къахыщыгъэх.

Нэшукъуае игурыт еджаплэ идиректорэу Клык Валерий чылэм щыпсэхуэрэм, къоджэ гүнэхэм къарыкыгъэхэм ахэтэу кытылуагъэр гум рихыгъэ къодып. Упчлэу тилагъэхэм яджэуап тылхыужьын ищыклагъэжъыгъэп.

— Клык Юрэ зымышлэрэ клэлэеджакло тилэп. Альэгъу ашлөгъуу упчлэ гъэшлэгъонхэр кытатых. Цыф цлэрылохэм атегуцылэхэ зыхьуклэ, апэу къахагъэщырэмэ Юрэ ащыщ, — игушысэхэм тащигъэгъозаг В. Клыкым.

Дэхэбаринэ ипсэлъыхъохэр

Урысыемрэ Адыгеимрэ искусствэхэмклэ язаслуженнэ Иофшлэхуу Сулейман Юныс драматургэу Мамый Ерэджыбэ ытхыгъэм теыхыгъэ спектаклэу «Дэхэбаринэ ихьаклэщ» зыфиорэ къэгъэлъэгъонымклэ юбилей зэхэхьэр аублагъ. Ар зыгу къэкы-

гъэхэм Иофшлэгъэшлуклэ афэтэ-лъэгъу.

Артистхэу Клык Юрэ, Хьатхьаклүмэ Аскэрбий, Кушъу Светлана, Бэгъ Алкъэс къашырэ едзыгъом уегъэщы, ащ даклоу, уегъэгупшысэ. Дэхэбаринэ ипсэлъыхъохэр бэ мэхъух, къахихыщтыр ышлэпэрэп. Клык Юрэ Жьыркыжъые ироль къэшлы. Кызэриорэмклэ, ильэси 100 хъунымклэ бэп кыфэнагъэр, шъхъэгусэ лъэхъу. Ю. Клыкыр гъончэдж шъуамбгъоу шыгъымклэ, жэклэ гъэщыгъэу тетымклэ нахъ узылэпещэ. Зеклоклэ-шыклэ гъэшлэгъонхэр къегъотых. Ымакъэ уедэлузэ, комедием ижанрэ шлокыш, шэн-хабзэхэм ягъэфедэн ухещэ. Псэлъыхъозэ пшъашьэр егъэщы, егъэгупшысэ...

Ащ фэдэ артистэу ролым псэ кыпызыгъаклэрэм ишлэныгъэ уасэу фэлшырэр зыми хэмыгъэклуаклэу укытегушылэ пшлөгъоу уахтэ кыхэклы. Тшлогъэшлэгъоныр къуаджэм щыщхэм, зэкл тлорэп, Ю. Клыкыр сценэм кызэрэщамышлэжыгъэр ары.

Къуаджэм ицлыф гъэшлуагъ

Нэшукъое къоджэ псэуплэм ипашэу Клык Юнысрэ Пэнэжы-

къое къоджэ псэуплэм ипашэу Клык Адамрэ пчэгум кыхьэхы, гушылэ фабэхэр юбилярим кыфалуагъэх. Цыфым шылэныгъэм лъапсэу щышырэр кызыщыхьугъэ къуаджэм кызэрэщэжъэрэм Ю. Клыкыр кыпкырыкызэ, чылэм щытхьур кыфэзыхьырэмэ ягугъу кышылыгъ. «Нэшукъуае ицлыф гъэшлуагъ» зыфиорэ цлэ лъаплэр Ю. Клыкым кызэрэфаусыгъэр кызелом, залым члэсыгъэхэр къэтэджыжыыхы, лэгү фытеуагъэх.

Теуцожь районым иадминистрация ипашэу Хьачмамыкьо Азэмат Ю. Клыкым кыфэгүшуагъ, районым и Щытху тхылъ кыфигъэшъошагъ. Теуцожь районым

Пчыхъэзэхэхьэм кыщатыгъэ концертым Нэшукъуае игурыт еджаплэ иансамблэу «Нэфылым» хэтхэр кыщышъуагъэх. Усэхэм къаджагъэхэм тагъэгүшхуагъ. Я 10-рэ классым щеджэрэ Клык Дианэ нэпсыр кыгъаклоу кызэджэгъэ усэр плуныгъэм фэгъэхьыгъ.

Клык Юрэ кыфэгүшлэхэ ашлөгъоу Нэшукъуае къэклуагъэх Лъэпкъ театрэу И. Цэйм ыцлэ зыхьырэ ихудожественнэ пашэу Шъхэлэхъо Светланэ, артист цлэрылохэу Зыхьэ Заурбий, Кукэнэ Мурат, Михаил Арзумановыр, театроведэу Шъхалпъэкьо Къэсэй, искусствэм иофышлэу Сулейман Юныс, нэмыкхэри. Клык Аминэтрэ Хьакъуй Асланрэ пчыхъэзэхэхьэр зэрашагъ, артист цлэрылом ищылэныгъэ гъогу калотагъ. Къэшъокло ансамблэу «Нэфылым» хэт пшъашьэхэм адыгэ шъуашэу ащы-

инароднэ депутатхэм я Совет итхьаматэу Пчыхалыкьо Аюби юбилярим кыщытхьугъ. Ар искусствэм пыщагъ. Теуцожь районым кыкылызэ, Лъэпкъ театрэм спектаклэхэм яплэу Мыекъяупэ щытэлъэгъу.

Клык Юрэ Тхьэм сэнаушыгъэу кырытыгъэр кызэлүихын, игупсэ Адыгеим фигъэлорышлэн зэрильэкырэр районым ипашэхэм, цыф кызэрэкхлэхуу зэхэхьэм хэлэжъагъэхэм калыатэу зэхэтхыгъэ.

Нэшукъуае игурыт еджаплэ идиректорэу Клык Валерэ тыкыгъэклотэжызэ, зэхэхьэм кыщылуагъэм гүклэ кыфэдгъэзэжыгъ. Клык Юрэ къуаджэм, Адыгеим шалэныр кызыхэкырэр исэнаушыгъэ изакъоп. Цыфышлэу дунаим щэпсэу, гүклэгъу хэлъ.

гъыр зэлэжыужьэу пчэгур кызэрагъэдэхэгъэм изакъоми, Нэшукъуае дэхэм сэнаушыгъэу ахэлъыр тапэкли кызэрэзэлүахыщтым тицыхъэ телъ.

Клэлэгъаджэу илагъэхэм, икъоджэ гупсэ, ныбджэгүхэм, лахьылхэм, лытэныгъэ кыфэзышыхуу зэхэхьэм къэклуагъэхэм лъэшэу зэрафэрээр Клык Юрэ кылуагъ. Театрэм ишлуагъэклэ цлэрыло зэрэхуыгъэм рэгүшхо.

Опсэу, Юр! Ролэу къэпшырэхэм уищылэныгъэ лъагъэклуатэу олытэшъ, тапэкли спектаклэхэм бэрэ уахэлэжъэнэу тыпфэлъало. Тхьэм бэгъашлэ, насыпышлэ уешл.

ЕМТИЛЬ Нурбий.

Сурэтхэр пчыхъэзэхэхьэм кыщытетхыгъэх.

Зэхэзышагъэр ыкли кыдэзы- гъэклырэр:

Адыгэ Республикэм лъэпкъ Иофхэмклэ, Ізкыб къэралхэм ащыпсэурэ тильэпкъэгъухэм адырлэ зыхьыныгъэхэмклэ ыкли къэбар жьугъэм иамалхэмклэ и Комитет Адресыр: ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыхьышлэр:

385000,
къ. Мыекъяупэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:

приемнэр:
52-16-79,

редактор шъхьалэм
иапэрэ гуадзэр:

52-49-44,

редактор гуадзэр-
пшъэдэклыжы зы-

хьырэ секретары:

52-16-77.

E-mail:

adygvoice@mail.ru

Зышаушыхьаты- гъэр:

Урысые Федерацием хэутын Иофхэмклэ, телерадиокъэтынхэмклэ ыкли зэлъы-Ізсыклэ амалхэмклэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чыплэ гъэлорышлэп, зэраушыхьатыгъэ номерыр

ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр

ОАО-у

«Полиграф-ЮГ»,

385000,

къ. Мыекъяупэ,

ур. Пионерскэр,

268

Зэклэмкли

пчъагъэр

5063

Индексхэр

52161

52162

Зак. 181

Хэутыным

ушыкІэтхэнэу щыт

уахьтэр

Сыхьатыр 18.00

ЗыщыкІэтхэгъэхэ

уахьтэр

Сыхьатыр 18.00

Редактор

шъхьалэр

Дэрбэ Тимур

Редактор шъхьалэм

иапэрэ гуадзэр

Мэщлэкьо

Саид

Редактор шъхьалэм

игуадзэр —

пшъэдэкІыжы

зыхьырэ

секретары

Хьурмэ Хьусен